

ELOFIZETÉS.

HELYBEN ES VIDEKEN

Egy évre — — 36 kor.
Fél évre — — 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy óra — — 3 kor.

Nyilttéri közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 87.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szerda, szeptember 26.

Választójog és akasztófa.

Lassanként mégis kapunk izelítőt arról, hogyan gondolja a kormány a választójog kiterjesztésével kapcsolatban az ország és az országfentartó magyarság megóvását a nemzetiségi veezedelemtől. Minden igaz magyar embert gondolkodóba ejt a választói jog egyenlő kiterjesztése, mert attól tarthat, hogy a nemzetiségek a magyar államhatalom eszméjével nem rokonszenvező, mondjuk ki nyiltan: a magyarság ellen izgató agitátorokat küldenek a magyar törvényhozás házába.

Ugylátszik illetékes helyen is gondolkodtak erről a kérdéstről, mert keretik ellene az orvoslást. Beava ott körök ugyanis úgy tudják, hogy a kormány a büntetőtörvénykönyvnek a lázításról, felségsértésről és hazárdulásról szóló paragrafusait módosítja és junktimba hozza a választójogi törvénnyel. Nem tudjuk még, mennyire óhajtja szigorítani a kormány a felsorolt krimenekre visszaható büntetéseket, de sejteni merjük, hogy a büntetőtörvénykönyvnek rendelkezéseit oly mértékben fogja szigorítani a törvényhozás, hogy a lázító, a magyarság ellen izgató nemzetiségi agitátorokba maga a törvény fojtsa bele a szót.

Senki e hazában nem ellenégo annak, hogy a választói jogosultság széles, demokratikus alapon kiterjesztessék, de kizárólag oly módon, hogy a magyarság szupremációja a legparányibb kárt se szenvedje. Igenis kapjon szavazati jogot a nem magyar ajku állampolgár, vegyen részt az ország sorsának intézésében, de a magyar állameszme minden feltétel nélkül való elismerése legyen a jogkiterjesztés első parancsolatja. Aki a magyar állameszmét a nagy magyar közönséghez való tartozandóságot tagadásba veszi, az nem lehet hü polgára e hazának, az nem érdemli meg, hogy jogot kapjon, hogy részes lehessen az ország sorsának intézésében, az nem egyéb mérges kelevénynél, amelyet le kell operálni a nemzet testéről, hogy mérges váladékával meg ne rontsa az egyébként egészséges organizmust.

Másként, mint a büntetőtörvénykönyv paragrafusainak megszigorításával nem lehet elérni ezt a célt. A nem magyar ajku állampolgárok zömétől nem féltjük a magyarságot mindaddig, amig nagyhangu, népszerecsert hajhászó agitátorok tévutra

nem vezetik a könnyen hívő tömegeket. Reméljük, hogy a módosítás alatt álló paragrafusok rendelkezései el fogják némitani a sokszor idegen pénzen eltartott, nemzetiségi hősöket

és elvágja a lehetőségét annak, hogy hecc kaplának, nagyszájú demagógok, idegen tájak felé kacsintó agitátorok kerülhessenek abba a palotába, ahol Magyarország sorsát intézik.

Védekezés a választójogi törvényben a hazaárulók ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Budapestről telefonálja tudósítónk: A választójogi reform előkészítése már nagyban halad előre. A részletekről még nincs végleges döntés, de a kiszivárgott hírek szerint az általános, titkos és egyenlő szavazás gondolatának végrehajtására nézve megtörtént az elvi megállapodás. Beavatott forrásból jelentik, hogy az új választójog alapja a huszonnégy éves korhatár, amihez értelmi cenzusul a vidéken és a periferiákon az irni-olvasni tudás, városokban négy elemi iskolai osztály eivégzése járul.

A Károly keresztetek választójoga tekintetében szóba került az a megoldás, hogy a választójogot kivétel nélkül megadják az értelmi cenzus és a korhatár mellőzésével minden Károly keresztetek, de annak gyakorlását a huszonnégyedik életév betöltéséig felfüggeszessék. A javaslatban, fogják szabályozni a kerületek új beosztását is, hogy a magyarságra nézve sérelmes állapotok megszünjenek.

A nemzetiségi veszedelem elleni védekezéstül a választójogi törvényjavaslattal egyidejűleg törvényjavaslatot terjesztenek be a büntető törvénykönyv lázadási, haza- és felségárulási paragrafusainak megfelelő módosítására. E törvényjavaslat és a választójog között junktimot fognak létesíteni.

A választhatósági korhatár továbbra is harminc év marad. A képviselőjelölt ajánlóira nézve különösen a Károlyi pártban az a felfogás alakult ki, hogy meg kell elégedni a régi törvény intézkedéseivel és az ajánlók számát újra tizben keli megállapítani, mert nagyobb számú ajánlót, különösen falun, nehéz összehozni, főleg az ellenzéki jelölteknél. E részletintézkedések azonban még nem véglegesek és csak maga a javaslat fog bizonyosságot adni ezekről.

London bombázása.

Berlin, szeptember 25. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harter:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsoportja:

Miután tüzéségünk az ellenséges üteget leküzdötte, ezzel a harcvonalon időnkint az ellenséges tűz jelentékeny esökkenését kikényszerítette. Néhány erősebb tűzhullámot az angolok kis támadásai követtek.

A német trónörökös hadcsoportja:

Az Aisne mentén és a Champagneban átmenetileg fokozódó tűz és felderítő ütközetek, amelyekből foglyokat és zsákmányt szállítottunk be. A Maas keleti partján a Vacheravilla-Chaumont-Maucourt ut között heves tüzéségi tevékenység mellett helyi gyalogsági harcok folytak. Beaumonttól déire csapataink 400 méter szélességben árkokat foglaltak el a franciáktól, amelyeket több ellentámadással szemben megtartottak. A Chaume erdőben elkeseredett közelharcokra került a sor, amelyek nem változtattak a helyzeten. Beconvauxnál az ellenség vonalaiban indított előretörésünk teljes sikerrel járt. A harcban 350 franciát fogtunk el. Éjjel Malancourtjánál egy rohamcsapatunk

betört az ellenséges állásokba és számos fogollyal tért vissza. Tegnap este repülőink megtámadták Angliát. London szivébe katonai építményekre és raktárakra, azonkívül Doverre, Southandre, Chatamre és Sheermesre bombákat dobtak le. Tüvészek jelezték a hatást. Repülőink valamennyien sértetlenül tértek vissza. Dünkirchen ellen is bombatámadást intéztünk. Az ellenség 13 repülőgépet veszített. Schleich főhadnagy 22-ik és 23-ik, Wüstrof hadnagy 21-ik légi győzelmét aratta.

A keleti harteron és a macedon arcvonalon nem volt nagyobb harci tevékenység.

Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Élénk tűz az Isonzónál.

Budapest, szeptember 25. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti harter:

Helyenkint, előtéri harcok.

Olasz harter:

Az Isonzó mentén erősebb ellenséges tüzéségi tűz és élénkebb repülőtevékenység.

Délkeleti hadszinter:

Albániában bandacsapatokkal sikeresen harcoltunk.

A vezérkar főnöke. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Mandátumot vesztett cseh képviselő botránya a Reichsrathban.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Bécsből jelentik: Ma délután, nyolc heti szünet után az osztrák képviselőház tagjai ülésre jöttek össze. A pártok tagjai teljes számmal vonultak fel, köztük a cseh pártok is. Megjelent az ülésen a szabadkőműves helyezett Klofac is, akit pártjának hívei nagy ovációval fogadtak. Nyomban az ülés megnyitása után bevonult az ülésterembe a kormány, élén Seidler miniszter elnökkel. A kormányt a képviselők barátságosan fogadták.

Az ülés iránt nagy érdeklődés nyilvánult meg. Azzal is igen sokat foglalkoztak, hogy az elitelt és szabadon eresztett cseh képviselők, hogyan fognak viselkedni. Klofac, miután a teremben megjelent, nyugodtan foglalt helyet és leveleket olvasott. A képviselők sem mellette, sem ellene nem tüntettek. Kranjarc, aki elítélte-fésekor mandátumát elvesztette, nem jelent meg, de eljött az ülésre Burival volt képviselő, aki szintén elvesztette mandátumát, amikor hazatérés miatt elment. Belépett az ülésterembe és odament Klofac mellé és zsebre dugott kezével állt mellette. Grosz elnök hamarosan észrevette s előbb képviselők útján, barátságosan felkérte, hogy hagyja el az üléstermet, Burival azonban nem reagált a felszólításra. Miután ekkor ép Seidler miniszterelnök állott fel szószakra, az elnök nem akarta megzavarni s ezért újabb intézkedést nem tett.

A képviselőház ülése tizenegy órakor kezdődött. Az első kimondott megnyitó beszédet, megemlékezőt Galicia és Bukovina felszabadításáról és felhatalmazást kért a Háztól, hogy az üléstől üdvözölje. Ezután Seidler miniszterelnök szólalt fel, hogy kifejtse a kormány programját. Majdnem egy óra hosszat tartó beszédben ismertette a kormány gazda-

sági és politikai programját. Beszéde után az elnök felemelkedett helyéről és ezeket mondotta:

— Ugy látom, hogy Burival volt képviselő ur...

Felkiáltások a csehek részéről: Most is képviselő!

Elnök: ... az ülésteremben helyet foglal. Miután ez a jog nem illeti meg, felszólítom, hogy hagyja el a termet.

Burival úgy tett, mintha a felszólítást nem hallaná és nem mozdult.

Elnök: Miután felszólításomnak nem tett eleget, megállapítom, hogy viselkedése nyilvános erőszakoskodás.

Az elnök kijelentését a csehek nagy felháborodással fogadták. Miután Burival az elnök további felszólításaira sem reagált, az elnök felfüggesztette az ülést.

A képviselők legnagyobb része nagy izgalom között hagyta el az üléstermet, amelyben csak Burival maradt társaival. Grosz elnök a pártvezéreket sürgős értekezletre hívta egybe, hogy megbeszélje velük: milyen eszközökhöz nyúljon a renitenskedő volt képviselővel szemben, mert el akarta kerülni a nyílt ülésen való botrányt. A tanácskozáson Grosz elnök kijelentette, hogy nem nyitja meg az ülést, amíg Burival el nem hagyja az üléstermet. A cseh szövetség képviselője azt követelte, hogy a mandátumvesztésnek nyilvánított képviselő ügyét tegyék át a mentelmi bizottsághoz, amely bizonyos határidőn belül tegyen jelentést. Az elnök kijelentette, hogy ezt az indítványt a mai ülés végén szavazás alá bocsátja. Három óra tájban, miután Burival eltávozott az ülésteremből az elnök ismét megayított az ülést.

zet teremtette viszonyokhoz minden tekintetben alkalmazkodni és így alighanem ebben a reményében is nemsekára fűjdalmasan fog csatlakodni az entente.

Elénk hadakozás közben az arcvonal mögötti viszonyok és a hadseregnek hátsó összeköttetései folytonos változásoknak vannak alávetve. A fogyasztás nagymérvű és a különféle raktárakat mindig újból és újból kell a különféle anyagokkal teletölteni, mert a harcra hadseregnek, magának, bizony sem ideje, sem munkaereje nincs arra, hogy nagyobb arányban gondoskodhassék saját szükségleteiről. A hadsereg a saját szükségletei kielégítésénél csaknem kizárólag a mögöttes területre van utalva. Hogy azonban az anélkül is tulterhelt mögöttes területet mint lehet sok minden fontos munkától felmenteni és evvel egyúttal a vasutakat és egyéb szállítási eszközöket is tehermentesíteni, azt láthatjuk a karinthiai harcra, ahol a cs. és kir. hadsereg még a harcban is párját ritkító nagy arányokban gondoskodik — legnagyobbbrészt a saját hatáskörében — szükségletei fedezéséről. A nehéz terepen pl. gyorsan romlik a katonák cipője; de azért sohasem szenvednek ebben hiányt, mert van egy cipőgyár, számos javítóműhellyel, amely naponta kétszáz erős csizmát gyárt. A cipőiparhoz szükséges nyersanyagokat is katonák állítják elő a közvetlen közelben.

A cipőszegeket és a nehéz hegyi bakancsok talp- és sarokszegait kovácsműhely gyártja közvetlenül a harcra való terület mögött, mely most már naponta 45,000 darabot állít elő. Emellett ugyanez a kovácsműhely naponta néhány száz tekeres tövisodronyot szállít: gyárt egy „különlegességet” is, egy elmés tövisodrony-szerkezetet, amely földdel megtöltve szükség esetén fedezéket is nyújt a katonáknak. A műhely

szerszámokat, zuhanykészülékeket, gránát- és aknavetőket, sőt még lövészárkokkályhákat is készít. Sokoldalúsága nem egy nagyvárosi, modern gyárnak becsületére válnék. Egyik nagy raktárában már óriási készlete van golyókból és vasszegékből, a közelharc régi buzogányai-ból, amelyeket az olaszok nagy rettegésére most ismét használnak.

— Különösen érdekes a villamos üzem. Ennek legtöbb gépét, készülékét és szerszámát belföldi gyárak szállították, de az összes villamos telepeket és vezetékeket katonák állították fel, ami pedig nem csekélység, 300 kilométernyi világító vezetéket építettek itt és több mint ötvenezer villamos égő világítja meg az óvóhelyeket és az összekötő árkokat. Mindenütt villamos világítást használnak, sok helyütt még a katonák kosztját is villamosság segítségével főzik. Óránként átlag nyolcezer lőerőt használnak el; az egész erőt csaknem kizárólag vizierővel termelik. A karinthiai harcra számos sodronypályáját is, benzínmotorok mellett, sokféle villamosság tartja üzemben. Külön műhelyek vannak a magas pályák géprezéinek kijavítására. Egyáltalán eléggé meg sem becsülhető az a szerep, amelyet ezek a vasutak a meredek és gyakran járhatatlan, hegyes vidéken játszanak. E vasutak nélkül gyakran tisztára lehetetlenség volna itt a háború. Néhol szétágaznak a vasutak és olyan helyen, ahova igen gyakorolt hegymászó is csak a legnagyobb fáradság árán juthat, egész századoknak is lehetővé teszik, hogy egész télen át megszállva tarthassanak különben járhatatlan csucsokat. A sodronypályák segítségével nehézség nélkül szállíthatók oly áruk, amelyek szállítása különben a nyaktörő utakoo rengeteg — pusztulásra szánt — lovat igényelne. A rendes közlekedési utakat sokszor lavinak zárják el, de a sodronypályán a forgalom zavartalanul folyik. A drótpályán a sebesültek szállítása is gyorsan megy és evvel sok ember életét mentették meg, akik a lassu szállításba belepusztultak volna.

Talán — így végzi a levélíró megkapó leírását — némi képet nyújthattam a sorokkal arról a hihetetlen munkáról, arról a nagyszabású szervezésről és a körülményeknek arról a csodálatos kihasználásáról, amelyet a karinthiai hadseregnél tapasztaltam, de amely hasonló mérvben, ha részben más formában is, a többi harcra való seregnél is felfedezhető.

Mulatás a záróra után.

— Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapestről telefonálja tudósítónk: A Margitsziget felső vendéglőjében szeptember tizen-nyolcadikán lezajlott hajnali mulatozásról a következőket jelentik kaszinói körökből: Éjjel tizenegy órakor a pincérek odaléptek a vendéglőben mulató előkelő társasághoz és felszólították a mulatókat, legyenek szivesek elhagyni a helyiséget. A társaság egyik tagja erre az asztalra vágott és így szólt:

— A zárórát felfüggesztem, mars innen, hozzatok pezsgőt.

A vigalom ezután tovább folyt. A margitszigeti ügyeletes rendőr később bement a vendéglőbe és figyelmeztette a társaságot, hogy a zárórán jóval túl vannak, és az esetről jelentést fog tenni a dunai kerületi kapitányságon. A vendéglős erre a rendőr fölébe sugott valamit, mire a közbiztonság derék óre gyorsan a sziget másik végére távozott. Éjjel két óráig zugott, harsogott a mámor a sziget esendes fái között. A rendőrség mindaddig nem indított eljárást sem a vendéglő tulajdonosa, sem a mulatózó társaság ellen.

Gyárak a fronton.

(Egy svéd tudós leírása.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójából.

Hogy mekkora bűmlatot keltettek az osztrák-magyar hadsereg nagyszabású teljesítményei a semleges külföldön is, mutatja azt Per Strömson docensnek a svéd Aftonbladetben megjelent levele is. A karinthiai hadseregnél tett látogatásról beszámoló levél minden sorából a csodálkozás tükröződik, amellyel őt a karinthiai front hihetetlen munkája és nagyszabású katonai és műszaki szervezettsége el-töltötte.

1914 előtt — írja a levélben — nem igen volt sejtelmese senkinek sem, milyen irtózatoss ember- és anyagtömeg kell a modern háborúhoz. A be nem avatottaknak nyilván még ma, csaknem három háborús év után sem igen van fogalmuk arról, hogy a szükségleteknek milyen óriási tömege az, amelyet egy hadrakelt seregnél ki kell elégíteni. Itt-ott ugyan számították, hogy mennyi kőszert fogyasztanak, különösen a nyugati fronton, s eközben szédítően nagy számokhoz jutnak, de egyébként alig hallani a minden képzőletet felkímálkozó anyag-fogyasztásról.

Ha pl. Angliának a központi hatalmak elleni kiéhezhető háborújáról beszélünk, rendszeren csak az élelmiszer behozatal elzárására gondolunk, amitől a központi hatalmak megpuhítását remélik, de egyáltalában nem vesszük figyelembe, hogy mit jelent egy háborút viselő országra nézve a többi szükséges áru elvonása. Kétségtelen, hogy vezető angol körökben a hadianyag hiányát várják a blokád kívánatos eredményeként, mert a kiéheztetési taktikának sikerében az entente-országokban senki sem hisz. Am a központi hatalmak értettek hozzá, hogyan kell a rendkívüli hadihely-

Oroszország az anarchia tetőfokán.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Haparanda. A pétervári Távirati ügynökség jelenti: A kozákok katonai önkormányzata elhatározta, hogy Kaladin hetnapt visszahelyezi hivatalába és a kormányt nyomtatékosan figyelmezteti annak szükségességére, hogy az igazságot tegye közé és azzal cáfolja meg a Kaladin féle lázadásról elterjesztett híreket.

Zürich. Pétervárról jelentik: Oroszország belső zavara igen nagy fokot ért el. Moszkva és más nagyobb déloroszországi város között az összeköttetés megszűnt. A hadügyminiszterium, a főhadiszállás és más csapatkötelékek között az összeköttetés megvan szakítva.

Hága. A Matinnak jelentik Pétervárról: Narinkov és Tilonanov leleplezése a Kornilov féle összeesküvés keletkezéséről, mindenütt óriási feltűnést keltett. E szerint Kornilov magasabb helyen elhatározott terv szerint járt el, amelynek az volt a célja, hogy az országot és a szabadságot a tulzók diktaturájától megmentse. Kerenszky először a monarchia visszaállításától tartott és a kormánnyal és a munkástanáccsal egyetértve védelmi álláspontra helyezte Pétervárt. A szociálistákat a leleplezés nagyon felháborította.

Stockholm. Az Utró Rossi azt jelenti,

hogy Odesszában 40.000-nél több rab kiszabadult a börtönökből és garázdálkodnak a városban. A hatóság minden erőfeszítése hiába valónak bizonyult velük szemben.

Lugano. A Radió-ügynökségnek jelentik Pétervárról: Csernov volt mihiszter, aki átvette a munkástanács maximalista elemének vezetését, nem titkolja azt a szándékát, hogy megakarja buktatni Kerenszkyt, amint a körülmények megengedik és olyan kormányt akar alakítani, amely a munkások tanácsából áll. Általában Oroszországban döntő eseményeket várnak rövid időn belül. Csernov folytatja Kerenszkyvel való vitáját, amely egyre elkeseredettebb lesz. Kerenszky nemsokára visszatér Pétervárra és az új kormány listáját erőszakosan is keresztül viszi.

Pétervár. A Pétervári Távirati Ügynökség jelenti: Bizonyos külföldi lapokban hírek jelentek meg béketárgyalásokról, amelyeknek kezdeményezését bizonyos hatalmaknak tulajdonítják. A híresztelések teljesen alaptalanok. Ép olyan alaptalanok azok a jelentések is, amelyek szerint az entente a tartós béke megvalósítására konferenciát hívott össze Bernbe. A konferenciáról sem az orosz kormánynak, sem a szövetséges kormánynak semmi tudomása nincs.

delem szent kötelességét kigunyolja és profanizálja.

Bokányinak lehet az az álláspontja, hogy nem tartja méltónak Magyarországhoz, hogy éppen Tisza védelmezze azt. Ha ez az álláspontja, akkor tartsa méltónak Magyarországhoz, hogy ő a népgyűlések rettenhetetlen bátorságu bajnoka védelmezze. Miért nem fogott még fegyvert Bokányi elvtárs, miért nem öltözött még csukaszürkébe, miért nem ment még ki a harctérre megvédelmezni azt a Magyarországot, amelynek kiépítésén most verekszenek a parasztiuk a kegyelmes urral együtt? Ne népgyűlések demagóg szószékén goromba szavak áradatával harcoljon Bokányi elvtárs, hanem fegyverrel a kezében, ott kiinn a lövészárkokban mutassa meg, hogy ő, éppen csak ő méltó Magyarországhoz.

De hát Bokányi elvtárs ezt nem fogja megtenni. Ő nem akar fegyvert ragadni, hanem ő belemarkol a legszeretebb érzésbe, a hazaszeretet érzésbe és gonyolódik felette akkor, amikor elvtársainak százazrei a frontokon fegyverrel harcolnak.

Nemcsak bennem, hanem nagyon sokunkban megbotránkozást keltett Bokányi Dezső trivialitása. Minket politikai felfogás tekintetében egész világ választ el Tisza István gróftól, de soha egyikünknek sem jutott eszébe még csak mosolyogni sem, amikor az élete alkonyához közeledő Tisza István-gróf csukaszürkébe öltözött és nem katonai irodába ült be, hanem a frontra ment a magyar katonák közé. A politikában mi mindig szembe állunk Tiszával, de a katonát szentnek tartjuk, akihez nem szabad profán kezekkel nyulni.

Egy függetlenségi polgár.

Abból él, hogy ráfizet.

— Hat gyermekért 72 koronát fizet az állam. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arról értesültünk, hogy a Virág-utca 1. számú házban lakik özvegy Vlahi Vilmosné, akinek az állami gyermekmenhely hat gyermeket adott ki nevelésbe. Szokatlanak tartottuk, hogy ilyen sok gyermek nyerjen elhelyezést egy asszonynál és felkerestük Vlahi Vilmosnét, akitől azt akartuk megtudni, hogyan él meg a mai drágaságban a hat gyermekkel. Az ut tanulságos volt, mert a háborús foglalkozások egy érdekesen új fajtájával ismerkedtünk meg. Különös finánc zseni lehet ez a hatvan éves asszony, aki — saját szavait idézve — *abból él meg, hogy a foglalkozására ráfizet.* Igen, ráfizet arra a „hat forintra”, amit az állami gyermekmenhelytől egy-egy gyermek után havonként kap. Ezt ugyebár bátran el lehet hinni, hogy a hat forintból nem tud kijönni. A dologban mégis az a különös, hogy ebből a ráfizetésből megélő maga is és táplálékhoz jut hat szegény, szánandó gyermek.

— Ha egyedül lennék — meséli a 16 asszony — hát bizony nem tudnék megélni. Öreg vagyok már, a lábam is bémeg dolgozni, munkába állni nem tudnék. Az a kis pénzecske, ami az uram után maradt, elfogyta hamarosan. De így, a hat gyerekekkel együtt valahogy csak kijövök. Harminchat forintot kapok a menhelytől, ebből kell főzni a hat gyerekeknek. Persze ráfizetek a magaméból, de valahogy mégis csak jut étel nekem is, a gyerekeknek is. Egy kis krumpli, káposzta, leves, vagy kenyér, valami mindig csak akad, nem pusztulnak éhen szegénykék. Néha még huszhoz is jutnak.

A gyerekek egész rendes külsejű fiúk, már iskolába járnak, az Akác-utcai elemibe. Megkérдем az egyiket, mi volt ma ebédre?

— Galuskaleves — feleli szepegyre.

— Éhes vagy?

— Nem.

— Mást nem kaptál, csak levest?

— Délelőtt egy darab kenyeret.

Galuskaleves egy napi tápláléknak nem a legjobb. De kívánhatjuk-e, hogy többet adjon az asszony azért a husz krajcárért, ami egy napra jut?

Megnéztem a lakást is. Egy szoba és konyha. A szobában két széles ágy van, az egyikben alszik az asszony, a másikban négy gyerek. Kettő kin hál a konyhában.

Szinte érthetetlen, hogyan él meg a mai világban harminchat forintból egy héttagnú család. Nem lenne-e természetes, ha a gyermekek szívenek meg ezt az állapotot, a éhség és nélkülözés jutna osztályrészükül. Az állami gyermekmenhelynek bőkezűbben kell gondoskodnia védencairól. Ha nem akarja azt, hogy verés és koplalás sivár egyhangúságban teljék le annyi gyermekélet, ha nem akar elkeseredett és lázadó proletárokat nevelni, akkor fel kell emelnie a hat forint tartásdíjat. Mennyi könny, szomorú gyerekköny áztathatja puhává azt a kevés száraz kenyeret, ami a hat forintból jut.

Ne mondják azt, hogy nincs pénz a tartásdíjak emelésére. Ha mindenre van, erre is kell lenni, mert ez a kérdés nem özvegy Vlahi Vilmosné magánügye, hanem ijesztően, égetően fontos és fájdalmas kérdése Magyarországnak jövődjének, annak az új nemzedéknek, amely most nő a régi helyébe és amelyet kár korai koplalással hozzáedzeni az élethez.

Csunya frivolitás.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Tisztelt Szerkesztő Ur! Mint elvhi függetlenségi ember, ott voltam vasárnap a választójogi block gyűlésén és hallgattam a szónokokat. Olvasom másnap a beszédeket, főként Bokányi Dezső szociálista szónokét, de nem találtam az újságokban a temperamentumos demagóg beszédének egy nagyon érdekes kitételét. Bokányi Tisza István grófról beszélve többek között ezt is mondta: „Most félre állt az utból. Most pedig másképpen menti a hazát! Ezt a kitételét a gyűlésen elhangzott beszédeket ismertető tudósításokban nem találtam.

Pedig talán ez az egyetlen mondat, ami Bokányi elvtárs gorombaságaiból az emlékezetemben maradt és úgy fejbe vágott, hogy szédültem. Ennyi frivolitást, ennyi cinizmust még Bokányi elvtárstól sem vártam volna.

Tisza István gróf most katona. Kiinn van a fronton, osztozik katonáinak minden szenvedésében, élete épp úgy veszélyben forog, mint akármelyik huszárjáé. Amikor megszabadult a hatalomtól, hazafias szíve sugallatát követve védeni ment a hazáját, a mit Bokányi elvtárs nem tett meg. Mi idehaza mindent megvonunk magunktól, csak hogy azoknak mindentük legyen, akik a fronton éretünk küzdenek, éretünk szenvednek. A fronton levő katona ezerszeresen szent nekünk akár közhonvéd, akár ezredes ur, Tisza is az a front katona. Kinek jutott eszébe, hogy a front-katonáról gunyosan merészellen beszélni? Csak Bokányiban van meg a vakmerőség, hogy könnyen befolyásolható néptömeg előtt, olcsón érvényesülő iróniával beszéljen a fronton küzdő katonáról, a haza-vé-

Két millió utas — egy millió korona.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad és környékének rendkívül gazdasági jelentőséget biztosító Arad-hegyaljai villamos vasut tegnap érdekes jubileumhoz jutott. Ugyanazon a napon vette be ez évben a vasut a **milliomodik koronát, amely napon elérte az 1917. évben utasainak száma a két milliót.** Az 1916. esztendőben összesen kilencszázharmincezer korona bevétel volt a vasutnak, most pedig nyolc és fél hónap alatt érte el az egy millió koronát, ami ennek a forgalmi eszköznek bámulatos fejlődését igazolja.

Érdekes visszapillantani a vasut megalapításának és megindulásának, valamint későbbi fejlődésének körülményeire. A vasut tudvalevőleg 1906 december elsején indult meg és mint motoros helyi vonat közlekedett. Az alapítás gondolata Plesch Miksa aradi bankigazgatóé volt, s Lőcs Rezső h. polgármester valósította meg. Az első esztendőben csak kétszázötvenezer utasa volt. A vállalat mindjárt az 1907. év elején rendkívüli zavarok közé jutott. Az alapítók belátták, hogy ez a gyönyörűen kidolgozott vasuterv a megsemmisülés felé halad, na új irányt nem adnak a vezetésnek. 1907 július elsején foglalta el állását Zerkovitz Rezső a vasut jelenlegi vezérigazgatója, akinek kiváló szakértelme, hozzáértése és ügyszeretete nagyban hozzájárult ez óriási fontosságú vállalat megmentéséhez. 1909-ig továbbra is mint motoros vasut működött, akkor azonban belátták, hogy új technikai eszközök igénybevétele valik szükségessé. Tolnay Kornél a magyar államvasutak jelenlegi elnöke felvetette azt az ideát, hogy a motorost villamossá kellene átalakítani. Meghívta a társaság Zerkovitz vezérigazgatót és a

tröszt néhány bizalmi emberét, hogy a külföldön végezzenek tanulmányokat és az ottani tapasztalatok alapján alakítsák át a motorost villamos vasutá. Ez meg is történt, és a kiküldött férfiak néhány hónapi tanulmányutjuk befejezésével hozzáfogtak a villamos vasut megalapozásához. Hosszu fáradságos munka után sikerült 1913 április 10-én megindítani a hegyaljai villamost, amely mint tudjuk ma a legtekintetesebb a magyarországi vicinális villamos vasutak között. A legutóbbi statisztika szerint ennél hosszabb helyi érdekű villamos vasut nem is közlekedik az országban. A hegyaljai villamos már kiteverte a hasonló vállalatok szokásos gyermekbetegségeit és most már a biztos fejlődés útjára térve halad a nagyszerű irány felé.

Mint ismeretes a régi hegyaljai motoros vasut gondolatát Plesch Miksa az Aradi polgári takarékpénztár egykori vezérigazgatója vetette fel és az életre való ötletet azután megvalósították. A megvalósulás már akkor következett be, amikor Plesch eltávozott Aradról, és azóta sem került vissza ebbe a városba. Egyik aradi régi ismerősé a napokban találkozott vele Budapesten és megemlékezett neki, hogy a hegyaljai villamos vasut a legszebb fejlődésben van. Plesch Miksa könyves szemmel hallgatta barátja elbeszélését, majd kijelentette a következőket:

— Végtelenül örülök, hogy a gondolatom ilyen szépen testet öltött. Csak az fáj, hogy a hegyaljai vasutat, amelyet az én kezdeményezésemre alapítottak, én még sohasem láthattam és a vasuton még sohasem ülhettem.

nekre az utcákon. A legnagyobb rettegésben éltünk egyik napról a másikra, amikor végre összeirtak bennünket, vonatra illeszttek és elvittek Courtinba. Ezzel megkezdődött internált-ságom és szenvedésem.

Courtin egy magas hegyen van, az volt a beköszöntő, hogy az ottlévő óriási istállókat nekünk kellett kitisztítani és lakhatóvá tenni. Négyezren voltunk, férfiak, asszonyok, gyerekek, a rémes piszokban. Penészes kenyeret kaptunk, levest olyat, hogy a kutyának sem kellett. Minden nap nagyon rossz sorunk volt, de legrosszabb ott, ahová véglegesen internáltak bennünket: Korzika szigetén. Gyalog vittek bennünket órákon át országutakon, ahol asszonyok seprőkkel, baltákkal vártak bennünket, s hancok nem egyszer kőtek sorainkba régi rozslás fegyvereikkel. Egy ilyen lövés a korzikai országuton szétrombolta a karját egy internált osztrák grótnak.

Megérkeztünk végre az internáltak táborába: A direktor azzal fogadott bennünket, aki rosszul viselkedik, azt sajátkezüleg fogja lefogni. Hogy komolyan gondolta ezt a direktor, arról később meg is győződünk. Revolverrel és korbáccsal járt közöttünk, nem egyszer ütött arcul meglett embereket. Az élelem rémes volt, a menü a következő: reggelire semmi, ebéd leves rizskásával, vacsora, ami ebédre megmaradt. Jó szem kellett hozzá, hogy ebben a levesben meglássa a rizksását. Mindennap kitálál valamit a direktor, hogy meggyötörjön és megkínózzon bennünket. Egyik nap rekkenő melegben követ kellett törnünk, máskor éjszaka át kapálnunk. Egy selyemváros fia irt haza és elpanaszolta, milyen embertelen bánásmódban van része. A direktor rapportra rendelte és ott az egyik francia katona a fiatalember hátába szurt. Hónapokig ápoltuk, míg felgyógyult. Valamivel könnyebbült helyzetünk, amikor megérkezett a táborba az amerikai misszió. Javitották az ételmezést, több és jobb ételt kaptunk. Csak a direktor nem változott. Ököllel verte az internáltakat, sokat büntetésül

a kolostor pincéjébe záratott. Ez a kolostor tele volt vízzel, aki idekerült, rövidesen elpusztult.

Füller pénzem sem volt már, ekkor nehéz munkával fából faragtam magamnak egy hegedűt. Tizenketten cigányok deputációba mentünk a direktorhoz és mert véletlenül jókedvben találtuk, megengedte, hogy koncertet adhassak az internáltak javára. Kórházat rendeztünk be a bevétel nagy részéből. De én is ágy-nak dőltem, tüdőbajt kaptam. Egy szép nap a direktor Párisból vendégeket kapott. Azt hiszem az internáltak taborát jöttek felülvizsgálni a párisi urak. Engem felkeltettek az ágyból, hegedűnöm kellett az ebédnél, amit a direktor adott a párisiak tiszteletére. Szerencsémre az urak között volt egy, aki Párisból nagyon jól ismert, többször megszálltam neki, nagyon gyakran eldiskurált velem a Café de la Paixban. Ennek az urnak a protekciójával aztán besoroztak engem is azok közé, akiket mint katonai szolgálatra alkalmatlanokat, hazaengedtek.

Megható volt a bucsu. A banda összeadta minden pénzét, eladták a fiuk a rajtuk lévő ruhát, csak hogy minél több pénzzel indulhassak utunk. Egy hajó fenekén jöttem hazafelé. Összesen százötvenen jöttünk boldogok, akik otthagyhatták a rémes és borzalmas fogságot. Sopronban csakhamar meggyógyultam és most feljöttem Pestre, hogy muzsikámmal elfelejtsem azokat az irtóztató szenvedéseket, melyekben részem volt.

Kertváros

az aradi rokkantaknak.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A miniszterelnök leiratot intézett Aradváros közönségéhez, amelyben felszólítja, hogy éppen úgy, mint Győrött, létesítsen kertvárost, ahol a hadirokkantak részére ipartelepét lehessen létesíteni. Ehhez a nemes, emberbaráti, ugy szólván kötelező intézmény létesítéséhez kért a város és a társadalom támogatását.

A tanács Lőcs Rezső helyettes polgármestert bizta meg az előkészítő munkálatokkal. A helyettes polgármester memorandumot dolgozott ki, amelynek az a lényege, hogy azt a 40 munkásházat, amelyet a város építtetett, használják fel az ipartelep céljaira akként, hogy egy-egy házat egészítsenek ki 200 négyszögöl területtel, hogy minden háznál konyhakertszettel foglalkozzanak a hadirokkantak. A hadigondozó hivatal pedig létesítsen közös műhelyt, ahol elsősorban dongakészítéssel foglalkozzanak az invalidusok.

Lőcs helyettes polgármester a memorandumot ma mutatta be a Barabás Béla főispán előnközte által tartott értekezleten, amelyen a hadigondozó hivatal és más állami rokkant-intézmények képviselői jelentek meg. Az értekezleten felolvasták a miniszterelnök hosszú leiratát, amely részletesen kifejezi, hogyan gondolná el a miniszterelnök a város és társadalom támogatását. Beható vita indult meg Lőcs Rezső memorandumja felett, amelyet több módosítással elfogadtak. Így elsősorban kimondták, hogy a 40 munkásház legyen a létesítendő kertváros alapja. De eltértek attól a tervezettől, hogy a város a házakat és telkeket 6 évre engedje át díjtalanul s azután bért kérjen a közös-műhely jövedelméből. Ellenben úgy határoztak, hogy a város 40 évi használatra engedje át díjtalanul a házakat és telkeket azzal a kikötéssel, hogy a hadirokkantak ne a nehéz donga-készítéssel foglalkozzanak, hanem háziipart üzzenek.

Ugy határoztak továbbá, hogy nem 200, hanem 400 négyszögölnyi területet adjon át a város, ezt azonban a hadigondozó hivatal a város által felajánlandó mérsékelt áron vegye meg. A város így évi 8000 korona áldozatot hoz, ennyit tesznek ki ugyanis a munkásházak építkezési költségeinek évi kamatai. Végül kimondta az értekezlet, hogy ha a rokkanttelep fejlődni fog, akkor a város még 80 házelket ajánl fel díjtalanul erre a célra.

Hogy a bizottság részletes munkával léphessen a törvényhatósági bizottság elé, elhatározták, hogy felirnak a hadigondozó-központ-hoz és felkérlik, küldje le Aradra egyik megbízottját, aki az itteni szakemberekkel megbeszéli a végrehajtás módjait.

Egy cigányprimás szenvedései Franciaországban.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Nem a régi cigányadomák hangján, elegánsan és előkelően, francia szavakat keverve mondatába, köszönt be hozzánk Monsieur Magda Pista cigányprimás. Kifogástalan zsaketje, lakkcipője, hasonlíthatatlan sétatöltés van, úgy hajol, mint egy angol lord és bejelenti: Korzikából jöttem. Korzikáig hosszú utat tett meg Magda Pista. Sopronból indult el, tizenkettőmagával huszonkétéves korában világot látni. Az apja már Amerikát járt cigány volt, annak példáját követte, amikor tizenkét soproni cigánygyerekekkel kiutazott Németországba. Innen Londonba, majd Párisba kerültek, kitüntetésekkel kapott fejedelmektől és csókokat francia hölgyektől. Játszott az angol király előtt, Vilmos császár egyik fiának, a bajor királynak, a svéd királynak és több orosz nagyhercegnek. A viszonyairól nem nyilatkozik. Azokat a szenvedéseket akarja elmondani, melyekben mint francia internáltak, volt része.

— 1914. augusztus 15-ikére — kezdte előadását Monsieur Magda — Montekarlóba szölytött egy szerződés: Akkor Kölnben játszottam, s mivel volt egy-két heti szabad időm, mielőtt montekarlói szereplésemet megkezdtem volna, egész bandámmal elutaztam Párisba. Mint régi ismerőst üdvözöltem a francia fővárost, nagyon sok barátom, jóakaróm és csodálóm van ott. A Café de la Paixben muzsikáltam sokáig, hallatlan sikerrel. Aztán egy este tizenkét órakor felzugott egész Páris: kitört a háború! Siettünk haza a hotelba, a tulajdonos revolverrel várt bennünket és anélkül, hogy értéktárgyainkat ruháinkat, hegedűinket kiadta volna, elkergetett bennünket. Egy barátunkhoz siettünk, hogy megvédjen bennünket. Másnap nem mertünk az utcára menni, az én Párisom mintha egyszerre megváltozott volna, szinte vadásztak az idege-

Szidnak bennünket az osztrákok.

(Egy aradi kereskedő utja Bécsbe.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Régismert dolog, hogy az osztrákok sohasem viselkedtek irányunkban baráti érzéssel, hanem mindig elakartak bennünket nyomni és ahol csak alkalom kínálkozott rá, kárt okoztak nekünk. A háboru legelső hónapjaiban, a harci lelkesedés első fellobbanása közepette úgy tetszett, mintha az osztrákok megbánták volna ellenünk elkövetett bűneiket és testvéri szeretetet akarnának mutatni. A legnagyobb bécsi újságokban, amelyek pedig ezelőtt a nagy Ausztria, a Magyarországgal kibővített nagy osztrák ország megvalósítása mellett agitáltak, rokonszenves cikkek jelentek meg a magyarokról és azzal biztatták bennünket, hogy ezután állandó marad közöttünk a testvéri egyetértés.

Minél mélyebben haladunk azonban a háboru sulyos állapotában, minél nehezebbé válik a közélet ellátása, úgy Ausztriában, mint Magyarországon, annál vehemensebbül támad ellenünk osztrák szomszédunk, mert a hadviselés minden fájdalmiért és szenvedéséért bennünket akar felelőssé tenni. Már több, mint egy esztendeje terjesztik rólunk azt a vádat, hogy mi vagyunk az okai Ausztria rossz élelmiszerének, mert a Tisza kormány nem engedett elég gabonát kivinni Magyarországból. Azt állítják, hogy nálunk tejben-vajban fürdik a nép, míg ellenben Ausztriában alig esznek naponként egyszer. Hogy milyen feneketlen gyűlölködéssel viselkednek irányunkban, annak szomorú dokumentuma az a tapasztalat, amelyet M. Gy. ismert régi aradi kereskedő szerzett legutóbbi bécsi útja alkalmával. A kereskedő, aki egyike Arad legtisztelendőbb cégtulajdonosainak és aki több, mint fél évszázad óta áll összeköttetésben bécsi nagykereskedőkkel, a következő érdekes adatokat hozta bécsi útjáról:

— Az ember a legszomorubb elkeseredéssel jön haza Bécsből, mert sohasem volt olyan nagy a gyűlölet ellenünk, mint most.

Még azok a cégek is, amelyekkel csaknem ötven esztendeje áliok üzleti összeköttetésben, alig akartak valami árut adni. Még azok is csaknem elutasítottak azzal az indoklással, hogy Magyarország az oka Ausztria sulyos helyzetének. Azt a valótlán kijelentést teszik, hogy mi Ausztria elpusztítására törekszünk, azért nem adunk élelmiszert az osztrák szomszédunknak, mert a fönkretevését akarjuk előidézni. Azoknál a cégeknél, ahol most fordultam meg először, egyenesen dühös kiabálásokkal fogadtak és kijelentették, hogy magyarországi céget nem szolgálnak ki, mert a magyarok nem érdemlik meg, hogy osztrák gyártmány kerüljön Magyarországra. Egyik másik olyan bosszantó és képtelen, szinte kacagtató kijelentést is tett, hogy Magyarországot Ausztria hízaltta nagygyá, mi az osztrák szomszéd zsírján elősködtünk eddig és most azt szeretnénk, ha elpuszulsz az, aki eddig a támaszunk volt. A legnagyobb hálátlanságnak tüntetik fel azt, hogy mi szeretnénk közgazdaságilag önálló ország lenni. Azt a bornirt kijelentést tette egyik-másik kereskedő, hogy Magyarország eddig elpusztult volna Ausztria nélkül és most már, hogy a saját lábunkon is tudunk járni, hát elakarunk szakadni tőle. Miért nem váltunk el eddig Ausztriától, akkor Ausztria ma gazdagabb lenne. Én természetesen megcáfolni igyekeztem ezeket a komikus állításokat, azonban a táplálékhiány miatt rettenetesen elkeseredett osztrákokkal nem lehet vitatkozni.

Nincs szoba a budapesti szállodákban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Aki nem gondoskodott budapesti utazása előtt előre szállásról és a szálloda előre meg nem erősíti, hogy a kért szoba rendben van, éjjeli bolyongásnak teszi ki magát Bu-

dapestben, ahol bár elegendő szálloda van, de mindegyik minden napra teljesen megtelt, sőt gyakori eset még a legjobb nevű szállodákban is, hogy még amegrendelt szobák sincsenek fenntartva. Olyan idegenforgalomnál, mint amilyen most van Budapesten, még a szállodák vezetése sem oly megbízható már, mint volt régen és a szállodatulajdonosok most mind oly gögösek, nagyralátók, mint akár a londoni Savoy és Cecil, vagy a párisi Elysé és Grand hotelek, melyek megélnék a magyar, osztrák és német közönség pénze nélkül is, tehát joggal lenézhetik a szegény utast. Aki most biztos szoba nélkül érkezik Budapestre, a legkellemetlenebb helyzetbe sodródik, mert a penziók is, pedig ebből elég akad, telve vannak és azokat bajos is éjnek idején fölkeresni, mert be se bocsátják az egy éjszakára szállást kereső embert.

A mostanihoz hasonló nagy forgalom mellett kívánatos lenne, ha a vidéki városok erélyesen közbelépnének a fővárosi idegenforgalmi hivatalnál, mert tudomásunk szerint ilyen is van), hogy követné az ismert svájci békeidőbeli példát és a pályaudvarokon permanenciában levő idegen elhelyezési irodákat rendezne be, ahol minden napon látható volna, milyen magánlakásokban kaphatók szobák, ahol szívesen látják az embert.

Külföldön még nagy táblákat is találhatunk a pályaudvarokon, melyeken a megérkezők azonnal láthatják, mely szállodákban és magánházakban milyen áron akadnak még szabad szobák és ezen az utasok eligazodhatnak, szobát találhatnak bármikor és gyorsan s kellemetlen óráktól szabadulniuk meg, mert hisz most kávéházakban sem töltheti senki az éjszakát, mivel onnét is 11 órakor kitessékkelik a fedél nélküli idegeneket.

Szervezni kell Budapesten a háborus idegenforgalmat, a fővárosnak kellene gondoskodni arról, hogy aki Budapestre érkezik és nincs lakása, találjon ott pénzéért lakást, elő kell készíteni a nagy idegenforgalmat, mely a háboru után várható, nehogy az készületlenül találjon, mert most a szállodák

Prém. a téli divat.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A téli divat jelszava a szőrme és megint csak szőrme. Minél kevesebb van belőle, annál jobban és szenvedélyesebben vágyakoznak utána az emberek. Hiába süt a nap kánikulai erővel szeptemberben, nem tudja megakadályozni, hogy a hölgyek ne rakják már most magukra a prémeket és ha nem lenne abszolút neveltséges az igazi kánikulában a szőrmeviselet, akkor bizonyára július és augusztusban is ebben csillognának a nők. Most azonban a tél áll a külszöbön és a szücsöknél tolongnak a vevők, hogy modernizálják drága garnitúráikat vagy újat vegyenek. Nem irigylendő a helyzet azoknak, akik drága perziáner kabátjukat akarnák kijavíttatni, mert perziáner egyáltalán nem kapható, már pedig éppen az ilyen drága ruhadarab csunya há egyszer megkopik, vagy pedig ha a formája nem egyezik a legújabb divattal. A szőrme köpenyegét minden esztendőben fel kell frissíteni és ismeretes, hogy ezt a munkát még békében sem végezték olcsón a szücsök. A mai árakhoz viszonyítva a régi neveltséges lappalákknak tűnnek fel és a mi még csodálatosabb az emberek igen könnyű szívvel fizetik.

Mint említettük perziáner egyáltalán nincs, teljesen eltűnt a kereskedeleméből. A szezon legkeresettebb szőrmeje a seál. bizám, elek trik, amely puha, rövidszőrű és úgy néz ki, mint a plüss és a sokkal finomabb, de nem tartós szealszint pótolják vele. Már az utolsó béke években igen keresett cikk volt a Seál-bizám, noha az ember nem igen menekült attól a gondolattól, hogy tulajdonképpen imitáció. A teljesen kifogástalan bőrből készült ilyen köpenyek az ára ezer koronába kerül, mert a galléra rendesen finomabb szőrmet alkalmaztak. Ma hat-hétezer koronán alul nem kapható, eme árak mellett külön gallérról szó sem lehet, minthogy az elsőrendű, igen kis terjedelmű csinosilla bőr darabja kilencszáz-ezer korona.

Ha azelőtt egy hölgy megakarta magának engedni azt a luxust, hogy szőrme kabátot viseljen, de nem akart az árát rászáni, akkor Seál nyulból csináltatott magának egyet. Háromszáz korona már igen magas ár volt érte, míg ma eme másodrendű bőrt is annyira megdrágította az áramlat, hogy kétezer-kétezernégyszáz koronán alól szoba se állnak a vevővel, noha ez az anyag egyáltalán nem tartós és meg sem közelíti a perzsa birka bőrét.

Vannak olyan nemesebb bőrfajták, amelyek finomságuk következtében nem alkalmasak a mindennapi viseletre és igen magas árat fizettek érte. Ilyen például a szibériai róka, amely kétezer-kétezeröttszáz koronába kerül, míg ma tizenhatszáz koronán kezdődik egy ilyen garnitúra ára. A kanadai hermelin, amelyet tulajdonképpen csak ünnepi alkalmakkor viselt női kosztümök díszítésére használtak, vagy pedig belépőül dolgoztak föl minimálisan harmincezer koronába kerül.

A férfiak ma azonban leginkább a rókától reszketnek. Nincs hölgy, aki ne vágyne egy róka garnitúrára és csak az a kérdés, hogy önagsága milyen fajtára határozza el magát. Noha megsaporodott a hadimilliomosok száma, azért ezüst rókára nem minden második frissen sült milliomos asszony szánhatja el magát, mert amíg a békében a legpompásabb példány legfeljebb hatezer koronára rugott, addig ma huszezer korona értéket képvisel egy kifogástalan darab. A kék róka valamivel szerényebb volt. Már ezer koronáért is feldíszíthette magát vele a szép asszony, míg ma legalább nyolcszorosába kerül ez a mulatság. Az Alaskaróka kétszázról-nyolcszáz koronára emelkedett és a legközönségesebb festett rókabőr, amelyet

is sorra gazdát cserélve, valamely központ birtokába mennék át, tehát kevesebb a szoba az idegenek részére, mint volt a kisebb idegenforgalom mellett. A fontos kérdés megérdemelné, hogy azzal a székesfőváros taná-

csa komolyan foglalkozzék, mert Budapest nagy érdeke, hogy idegenforgalmát növelje, arra jobban berendezkedjék és ne riassa el a fővárosból azokat a vidékieket sem, akiknek ott elintézni valójuk akad.

Sulyos vádak egy hadbíró előtt.

(Hogy vallottak a Menkes-perben.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Temesvárról jelentik: A Menkes-ügy mai tárgyalása azzal kezdődött, hogy Alföldi Géza dr. főhadnagy-ügyész Walsér Lénárt főhadnagynak szakértői minőségben való kihallgatását kérte. Azonkívül több szakértő megidézését is kérte.

Grünwald Ödön dr., Menkes Lipót védője kijelentette, hogy nincsen kifogása szakértők kihallgatása ellen, de óvást emel az ellen, hogy ebben a perben éppen Walsér legyen szakértő.

Egy órai tanácskozás után a hadosztály-bírósa kihirdette, hogy vasúti és más szakértők kihallgatását későbbre halasztja, Walsér szakértői minőségben való kihallgatását, mivel ebben az ügyben nemcsak mint szakértő, de más minőségben is szerepelt, mellőzi.

A katonai ügyész ez ellen semmiségi panaszt jelent be.

A hadosztálybírósa folytatja a tanúk kihallgatását.

Dénes Izidor, harminchét esztendő, öt év óta üzletvezetője a Kurländer és Ullmann cégnek.

— Mi az ön teendője?

— Én vásárlom be az árukat, én adom el azokat, én rendelkezem, hogy a raktárból milyen áruk adassanak ki s én rendelkezem a személyzet felett is.

— Kapott Menkes az önök cégtől pénzt?

— Nem tudok róla.

— Ullmann és Kepes soha sem szóltak önnek róla, hogy pénzt adnak, vagy adnak Menkesnek?

— Soha.

— Czuczor Vilmos dr. századoshadbíró előtt ön jegyzőkönyvbe vallotta, hogy Menkes a Kurländer és Ullmann cégtől pénzt kapott. Hogyan magyarázza ezt meg?

hatvan koronáért meglehetett venni, ma kétszáz koronáért is alig kapható.

A köpenyegen és a boán kívül az idén a női ruhák szőrmével való szegélyezése is nagyon divatos. Nutria a divatos bőr, amelyet azelőtt inkább bétésül használtak és körülbelül nyolc-tíz koronába került darabja míg ma százhatvan koronával árulják. A házi nyul bőre, amelyet nagyszerűen tudnak preparálni, úgy hogy összetévesztően hasonlít a nemesebb bőrfajtához, békében huszonnégy koronába került tucatonként, míg ma száznyolcvan koronáért sem állnak szóba a vevővel. Minden szőrmének királya a cobolyprém, különösen a sötét, szibéria eredetű, amelyet azelőtt ezer koronáért darabonként meglehetett venni, ma nyolctízezer koronára emelkedett. Az európai prém-biac központja Lipcse. Az ottan jövő hírek szerint a tavasz óta három-négyszáz percentes emelkedés történt. Ha még hozzászámítjuk a valaha különbözetet, akkor önkénytelenül fölvetődik ez a kérdés, hogy annak a hölgynek, aki az idén prémes kabátba burkolódik, marad-e még valami pénze arra, hogy a kabát alá valót is megvegye. A tény azonban az, hogy sohasem volt olyan erős a kereslet prémeben, mint a mostani szezonban.

— Czuczor százados engem soha ki sem hallgatott.

— Hát ki hallgatta ki?

— Bialoszkurszki detektív hallgatott ki. Faggatott, nyaggatott, rámkibált, azt kibálta, hogy le vagyok tartóztatva. Meg voltam törve, amikor Bialoszkurszki kihallgatott és jóformán nem is tudtam, hogy mit mondok. Amikor nem úgy vallottam, amint előm mondták, Czövek Sándor kapitány posztonnal fenyegetett. Mikor kész volt a kihallgatás, bejött Czuczor százados ur és megkezdte a jegyzőkönyv szerkesztését, melyet egy szakaszvezetőnek diktált arról a céduláról, melyet Bialoszkurszki detektív adott át neki. Néha igyekeztem közbe szólni, hogy én Bialoszkurszki előtt nem így vallottam, Czuczor százados mindig rámkibált, hogy hallgassak.

— Igaz ez, amit ön itt mond?

— Igaz.

— Gondolja jól meg, mert ezek igen sulyos dolgok.

— Kérem, így történt, amint elmondtam, Czuczor százados engem nem hallgatott ki, csak Bialoszkurszki céduláját használta fel.

A hadbírósa a Kurländer és Ullmann cég szállításaira tízötöseten kihallgatta a tanút is újból visszatért a Czuczor-féle jegyzőkönyvre. Saachter dr. főhadnagyhadbíró megkérdezte a tanút:

— Gondolja meg újra, amit a Czuczor százados által felvett jegyzőkönyvről mondott. Ugy van az, ahogy mondotta?

— Ugy van.

Alföldi Géza dr. főhadnagyügyész:

— A tanu akkor esküt tett vallomására.

Sachter dr. főhadnagy-hadbíró:

— Figyelmeztetem az esküjére.

— Kérem, minden úgy történt, a hogy most előadtam és állításomat fentartom. Bialoszkurszki szuronyos katonák között hallgatott ki,

Czuczor százados csak később jött oda.

Alföldi Géza dr. ügyész indítványozza, hogy a hadbírósa Czuczor Vilmos dr. századosat azonnal hallgassa ki tanúként és szembe-állítsa Dénes tanúval. Most már ismételt történt meg, hogy Czuczor százados szereplését furesa világításban mutatják be. Vessünk véget egyszer mindenkorra ennek.

Hajdu Frigyes dr. ellenzi Czuczor dr. százados kihallgatását, de kijelenti, hogy Czuczor százados korrektségéhez nem fér kétség. Czuczor vizsgálóbíró volt ebben az ügyben, tehát nem lehet tanu.

Dénes Izidor kijelenti, hogy a kérdéses jegyzőkönyv megszerkesztésekor Walsér Lénárt főhadnagy is jelen volt és Czuczor százados odaérkezése előtt ő is kibált rá Bialoszkurszki detektívvvel együtt, aki egy cédulára jegyeztetett, melyet aztán átadott a később jött Czuczor századosnak, aki azt a jegyzőkönyv elkészítésénél felhasználta, de őt nem hallgatta ki.

A hadbírósa tanácskozásra vonult vissza,

hogy Czuczor százados kihallgatásáról határozzon.

Tanácskozás után a hadbírósa kihirdette határozatát, hogy Czuczor százados kihallgatását és Dénessel való szembeállítását későbbre halasztja.

Következett Fuchs Sámuel tanu kihallgatása. Fuchs nagyevénőt éves és a Kurländer és Ullmann cég prokuristája. A cégnél huszonöt esztendeje van.

Elmondja, hogy csupán irodai teendőket végez. Vezeti a pénztárkönyvet, a strazzát és ellátja a levelezést.

— A raktárkészletekről és az áruforgalomról szóló könyveket is vezeti?

— Nem. Ez a Dénes ur dolga.

— Kötött ön üzletet?

— Nem.

— Honnan tudta, hogy a katonai raktárral összeköttetésben vannak?

— A könyvekből.

— Arról tud, hogy Menkes Ullmanntól vagy Kepestől pénzt kapott?

— Nem tudok róla.

— Nem kellett önnek oly tételeket elkönyvelni, amelyek ön előtt homályosak voltak.

— Ullmann Sándor az általa kifizetett összeget mindig világosan megnevezte, mielőtt azokat elkönyveltem.

— De hiszen ön jegyzőkönyvbe mondta, hogy könyvelnie kellett Menkesnek adott pénzeket.

— Engem becsitáltak a rendőrségre, ott volt Czövek kapitány, Bialoszkurszki, azok azt mondták, hogy most csak tanu vagyok, de egy-két nap múlva vádlott lehetek s ha börtönbe kerülök, ott könnyen elpusztulhatok. Beteg voltam, a feleségem a tizenegyedik szülés előtt állott, hazavágytam, ideges voltam, kijöttem a sodromból és nem tudom világosan, hogy mit vallottam.

— Az a kérdés, mondotta-e ön, hogy Menkes pénzajándékokat kapott?

— Nem mondhattam. Most hallom először, hogy ezt mondtam volna. Nem tudok visszaemlékezni rá.

Miért 30 korona egy orsó cérna.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az árufelhalmozók és árdragítók vigvámjaiban sikeres operációt végzett tegnap a nagyvárad rendőrség razzijája. Az utóbbi időkben sok panasz érkezett a rendőrkapitánysághoz, amelyek mind arról szóltak, hogy a város területén nem lehet semmiféle kötött pamutáru, cérnat és selymet kapni. Egyben sulyos bizonyítékok merültek fel arra nézve, hogy a látszólagos pamutáru hiány dacára bőséges árukészletek vannak felhalmozva különböző magánlakásokban és rejtett pincékben.

A tegnap reggeli órákban lepték meg a detektívek a nagypiaci árusokat, akik közül többnek a lakására is elmentek. A kutatás rendkívül fényes és egyben megdöbbentő eredménnyel járt. Nevezetesen olyan készletek kerültek a razzia alkalmával felszínre, amelyek a várakozásokat felülmúlták. Elősegítette a razzia sikerét, hogy horogra kerültek azok a facér kereskedősegedek is, akik a háboru konjunkturáit felhasználva, most már mint en gros kereskedők áruhalmozásaikkal veszélyeztetik a becsületes kereskedelem érdekeit.

Egy magánlakásban több, mint hétszáz méter lüsztert foglaltak le, azonkívül hatszáz

méter selymet. Mindezek az áruk nem voltak bejelentve és elrejtésükkel a rendeletet jászották ki a felhalmozók, mert a rendelet szerint csupán háromszáz méter pamutneműt szabad raktáron tartani. Nagy mennyiségben foglaltak le *he nem jelentett cérnát*. A hivatalos ármegállapítás szerint ezerjardos cérna spulninak az ára 5—6 korona, az árdrágítók ezt a közönségnek — a beszerzett számlák szerint — 30 koronáért adták el.

A razzia során kisebb-nagyobb készleteket, ötven-száz tucathól állókat foglaltak le a nyomozó hatóság olyan egyénektől, akik minden hatósági engedély nélkül folytattak árdrágító lánc kereskedelmet. Legérdekesebbé teszi a razziát az a tény, hogy a rendőrség a rőfös kereskedőknél és engedély nélküli árusoknál tömegesen talált *sáfrányt*,

borsot, köménymagot, paprikát felhalmozva. Ezeket is mind lefoglalták.

A házkutatáskor lefoglalt számlák adatai szerint az áruk legnagyobb részét ezek az árufelhalmozók és árdrágítók Budapesten szerezték be és már ott ravaszul kivonták a hivatalos kötelező bejelentés alól.

A razzia folytán kiderült, hogy Nagyvárad város területén részint magánlakásokban, részint rejtett helyeken annyi pamutáru, úgy mint selyem, lüszter, vászon, ruhaszövet és cérna van felhalmozva, ami nemcsak a város közönségének igényeit elégítette ki, hanem amely elegendő készletet ad, a közönség két évi szükségleteinek a kielégítésére.

A rendőrség a megkezdett nyomokon most erélyesen folytatja az árufelkutatást, a melytől szenzációs felfedezéseket vár.

helytől, ahol az ezredparancsnokság székel, most súlyos tüzéri harc volt. állásainkat teli találat érte és ez alkalommal esett el *Mara* tüzerhadnagy, Mara László volt főispán fia, és több huszár. Ilyen veszedelmes helyen szolgál ezredes ur Tisza.

Most jött haza rövidebb szabadságra a frontról *Csermák József dr.*, 9. honvédhuszár-ezredbeli hadnagy, aki szintén Tisza közelében volt a fronton. Ő a következőket mondotta el az ezredes harctéri szerepléséről:

— A frontra érkező új ezredet egy lovashadosztály különös bajtársi ovációval akarta fogadni, de Tisza kitért minden ünneplés elől. Amint az ezredhez érkezett, *Ujfalussy* őrnagy mellé osztották be, hogy az bevezesse a szolgálatba. Az őrnagy három nap múlva beteg lett és azóta ő végzi az ezredparancsnoki teendőket annyi energiával és hozzáértéssel, hogy nemcsak a köteleességteljesítésben, hanem a hozzáértésben is szinte páratlan a parancsnokok közt. A legelső vonalat, amelyet negyvenötven lépés választ el a muszka állásoktól, naponta négyszer is bejárja. Sokkal többet van az altisztekkel és a legénységgel, mint a tisztikar közt, habár azokhoz is szívélyes, bajtársi viszony fűzi. A tisztok és a legénység egyaránt bámulattal látják, hogy milyen

odaadással osztozik az ezredes a katonák minden gondjában és veszedelmében.

Egyszer beteg lett, negyven fokos láz gyötörte és az orvos pihenés céljából hátra akarta küldeni. Tisza István gróf nem hallgatott az orvosra, ott maradt a fedezékben és másnap megint ott volt a legelső vonalban.

Aradi tiszt hősi halála.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Egy fiatal aradi honvédtiszt áldozta fel szép életét királyért és hazáért. Az ezredese írja meg a szomorú hírt a megdicsőült egyik nagybátyának. A parancsnok levele így szól:

M. kir. 307. honvédgyalozezred 1371—1917. sgt. szám. Nagyságos Taugner József százados urnak, Szabadkán. Táborig postá 435. 1917. évi augusztus hó 6-án. Szomorú szívvel értesítem, hogy ezredünk egyik legvittezebb tisztje, Taugner János t. hadnagy ur 1917. VIII. 2-án midőn rohamszakaszát az előtte lévő orosz gépuska megszerzésére rohamra vezette, fejlődés következtében hősi halált halt. Taugner hadnagy az ezrednél eltöltött hosszú idő alatt mindenkor példaképe és mintája volt a bátor önfeláldozó lelkes magyar honvédtisztnak. Midőn mind a magam, mind pedig az ezred tisztikara nevében őszinte részvételem fejezem ki százados urnak, szolgáljon vigaszul az a tudat, hogy a hősi halált halt ifjú hős kiontott vére egy lépéssel előbbre viszi igaz ügyünk diadalát. A dornavatrai katonai temetőben temettetett el, sirja fejjával pontosan megjelölteett. Szentgyörgyi ezredes.

Az elhunyt hős teljesen árva fiú volt. akit rokonai neveltettek. Taugner százados a nagybátyja, aki ezúton értesül forrón szeretett unokájának hősi haláláról, mert Szentgyörgyi ezredes szomorú írása már nem érte el Szabadkán. A százados maga is a frontra ment, hogy hazáját védje.

OLVASSA NAPONTA

Az „Aradi Közlöny“ apróhirdetéseit. Hétköznap 50—60. vasárnap és ünnepnap 100—120 különféle apróhirdetés található az „Aradi Közlöny“-ben. —

Tisza István élete a front legelső vonalában.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Arról a frontszakasztól, ahol Tisza István gróf honvédhuszárával harcok, most érkezett haza *Zwack Jenő*, első honvédtüzér hadosztálybeli hadnagy. A fiatal tiszt útege közel áll ahhoz a helyhez, ahol Tisza István gróf ezredparancsnoksága székel és így sok érdekes dolgot tudott elbeszélni arról, mit csinált Tisza István gróf a fronton.

A volt miniszterelnök — mondotta *Zwack* hadnagy — mikor a frontra jött, átmenetileg mint osztályparancsnok működött, nem sokkal később pedig ezredparancsnokságot kapott. Természetesen a fronton a legénység és az egész tisztikar nagy érdeklődéssel várta. Sokat diskuráltak és vitaikoztak arról, hogyan fogja a helyét megállani a harctéren az ezredes, aki a politika porondján már annyi heves ütközetben vett részt. Érdekes volt a legénység hangulata. Tisza huszárjai bihari és hajdusági magyar fluk, sokan vannak köztük, akik rajongtak érte és voltak számosan, akik szocialista érzelműek és nem szerették. A Tisza-pártiak azt mondták az új ezredesről:

— Jó, hogy idején Tisza, majd rendet fog az csinálni.

A szocialisták így replikáltak:

— Idején és rendet csinál, de meglátjátok, nem lesz benne köszönet.

Mikor Tisza kijött a frontra, hamarosan meghódította a szocialistákat is. Már néhány nap alatt kiderült róla, hogy nem működvelő katonának jött ide, hanem a legkomolyabban, a legkötelelességtudóbban fogta fel hivatását. Igaz az a hír, amit beszéltek róla, hogy mindig katonái közt él. Az ő előzékeny, közvetlen modorában minden iránt érdeklődik, minden munkának az élén van, buzdit jó példával. Abszolút igénytelen ember, a legegyszerűbb életmódot folytatja. A legterheesebb feladatot maga vállalja, könnyű szolgálatot a maga számára nem vesz igénybe, de mindenkinek igyekszik szolgálatára lenni.

Maga a megtévesztett kötelelességérzet és tettekre kész energia.

Mielőtt megkapta az ezredparancsnokságot, egy völgyben táborozott. Amint megbizták az ezredparancsnoksággal,

első parancsa az volt, hogy a parancsnokságot vigyék fel a hegyre — minden levő rajvonalba.

Ez a vonal igen veszedelmes helyen van, állandó tüzéri harc alatt áll, az orosz könnyű közép és tizenötös ágyuk folytonosan lövik a rajvonalat s így az ottartózkodás sok veszedelemmel jár. Az ezredparancsnokságon levő tisztok féltették Tisza életét és kísérlelni kezdték az ezredet, mondjon le merész és szokatlan szándékáról, sőt annyira ment a dolog, hogy egyes Tisza-rajongó tisztok deputációba akartak menni hozzá, hogy vonja vissza a veszedelmes rendelkezést. Tisza István gróf végighallgatta a tisztikar aggodalmait, majd igen röviden, a töle megszokott határozottsággal csak ennyit mondott:

— Én az uraktól csak támogatást kérek, tanácsot azonban nem.

— Végül is *Flohr* dandárparancsnok lépett közbe, és ő beszélt le Tiszát vakmerő szándékáról. Tisza István gróf ennek ellenére majdnem mindig az első rajvonalban tartózkodik. Sorra beszél katonáival, kikérdezi, kihallgatja őket bajaik, panaszuk felől, és mindent olintés gyorsan, erélyesen és igazságosan. Mikor egy tiszt figyelmeztette rá, milyen veszedelemmel jár a rajvonalban való állandó tartózkodás, az ezredes egész egyszerűen így válaszolt:

— De két uraim, végre is háborúban vagyunk és különben is nem talál minden geiyő.

— Előbb egy sátorban, később rendszer fedezékben tartózkodott. Ez idő szerint a hajdusági és bihari huszárokból álló ezrednek ő az egyetlen parancsnoka. Egész nap katonai teendőkkel van ellátva, mindenről tud, minden érdekli. A minap a közelben új állásba helyezték el egy taracküteget. Tisza oda lovagolt és mindent a legalapozabban elmagyaráztatott magának.

Nem fogad el semmilyen kedvezményeket sem az élelmezés, sem a szolgálat, sem az életréteg tekintetében.

Este korán visszavonul fedezékébe és szorgalmasan tanulmányozza a magyar, osztrák és német szolgálati szabályzatokat, mindent, amit egy főtisztnak tudnia kell. Huszárjai, nagyon szeretik, állandóan beszélget velük, mindnyájukat ismeri. A katonákat „fiának” szólítja, buzditja, lelkesíti őket és már megjelenésével is nagy hatást tesz rájuk. Nem messze attól a

Háborus történet az ólomról és bádogról.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Negyedik esztendeje vagyunk körülzárva ellenségektől. Mindenféle készleteink nagyrészt elhasználtuk. De azért, ha valamire szükség van, bármennyire is hiadok, hogy készlet nincsen, drága pénzben mégis lehet kapni, csak nem azon a helyen, ahol keresztek. Ezt az igazságot az alábbi tipikusan háborús eset igazolja a legjobban.

Kohn József aradi vállalkozó nagyobb munkát kapott, amelyhez nagyobb mennyiségű cinn-bádogra van szüksége. Aradon nem is próbált anyagot keresni, mert ugyanis tudja, hogy a fáradozása hiábavaló. Felutazott tehát Budapestre, ahol a gyárakban és a Fémközpontban állt elő híresével. Természetesen mindenütt azt felelték, hogy nincsen cinn-bádog. Meg is mutatták a raktárakat, amelyek üresen tátongtak. Kohn József találkozott egyik régi barátjával, akinak elpanaszolta a baját. A barát azt mondta Kohnnak, hogy csak menjen az ügynökök kávéházába, ott bizonyosan fog ajánlatot kapni, vagy legalább is olyan címet, ahol megszerezheti a szükséges bádogot.

Az aradi vállalkozó reggel beült a megjelölt kávéházba. Nemsokára belépett egy ur, leült egy szemben lévő asztalhoz és feltűnően nézte Kohn-t. Azután odalépett az asztalához és minden bemutatkozás nélkül megkérdezte:

— Uraságod miben utazik?

— Uram, én bajban utazom, felelte Kohn. Lenne egy vállalkozásom, amelyhez bádog kellene, de sehol sem kapok.

Az ismeretlen ember jegyzőkönyvet vett elő, lapozgatni kezdett, az egyik lapnál megállt.

— Bádog? Hát én szerzek önnek bádogot, de minden métermázsza után 5 korona províziót kötök ki magannak.

Kocsit hozattak és elhajtattak egy optikushoz, akinak az ismeretlen bemutatta Kohn-t és elmondta, hogy mi járatban van.

— Van vagy másfél vagon cinn-bádogom, mondá az optikus.

— Mi az ára?

— Uram, ne is kérdezze.

S az optikus olyan horribilis összeget mondott, hogy csak többszörös milliomos vásárolhat azon cinn-bádogot. Természetes, hogy Kohn József nem kötötte meg az üzletet.

— Talán szüksége van önnek ólomcsőre? — kérdezte az optikus. Akkor menjen X. gombkötőhöz.

Kohn József elment a gombkötőhöz, aki olyan árat kért, amely csöppet sem szégyenítette meg az optikus által kért összeget. Kohn József nem vásárolt ólomcsövet. Hazatért anyag nélkül és itthon elmesélte ismerőseinek budapesti élményét. Megkérdezték Kohn-t, hogy miért nem tett jelentést, mire kijelentette, hogy ő a készleteket nem látta s különben sem akarja a hatóságoknál drága idejét eltölteni.

Ez a kis háborús történet nagyon jellemző. Más anyagokkal is így vagyunk. Csak ott nincsenek, ahol lenniük kellene és azonnal van, mihelyt ezerszeres áron lehet azokat eladni.

VAROS ES MEGYE

Szabadságot jegyző. Erdőskerék község jegyzője Ardeleán Elek pár heti szabadságot nyert egészségének helyreállítására végett. A helyettesítéssel a járási főszolgabíró Főhly Zoltán őszentannai községi jegyzőt bízta meg.

Aradvármegye gazdáinak hadsegélyezési akciója.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület kezdeményezésére most alakult meg az Aradvármegyei Gazdák Hadsegélyező Bizottsága, amely élén vármegyénk legelső birtokosaival és előkelőségeivel az egész vármegyére kiterjedő szervezettel magyszabású, a támogatásra szorulókat nagy számúhoz méltó segélyalap összehozásán fáradozik a vármegye mezőgazdasági köréből hősi halált, halt földműves özvegyei, árvái és keresésképtelen rokkantok számára.

A gyűlés nagy szervezettel felvív és a bizottság abba mindenütt bevonni kívékszik, aki a mezőgazdasági élettel bármilyen érdeklődésben áll.

Meg van minden remény rá, hogy a gazdák, akik a háboru nyomorúságaival szemben eddig is nagy megértést és áldozatkészséget tanúsítottak, nagy erkölcsi súlyokhoz méltó segélyalapot fognak összehozni.

A bizottság elnöke Zelenkai Róbert gróf v. b. t. t. nagybirtokos, társelnökei Dálnoki-Nagy Lajos alispán, Hunyadi Károly gróf nagybirtokos, Károlyi Gyula gróf nagybirtokos, Kintzig János nagybirtokos, Nachnébel Gyula vármegyei orvosélelnök, Perrey László főispán, Schill József vármegyei főjegyző, Solymosy Lajos báró nagybirtokos, Vásárhelyi Józsi gazdasági egyesületi igazgató elnök, Wenckheim László gróf nagybirtokos, ezenkívül a gazdaközönség színe-javából összeállított nagyszámú alelnöke van a bizottságnak, míg az adminisztráció munkáját Purgly László főispán és Vásárhelyi Józsi végrehajtó bizottsági elnök irányítása mellett Ipolyi-Keller Iván gazdasági egyesületi ügyvezető titkár, Alföldy Pál gazdasági tanár és Keller Lajos vármegyei aljegyző a bizottság előadói végzik.

A bizottság a vármegye gazdaközönségéhez az alábbi felhívást intézte:

Kérő szóval fordulunk vármegyénk gazdaközönségéhez, ahhoz a társadalmi osztályhoz, amely immár a negyedik éve dúló háboru alatt vérből és anyagiakból a legtöbbet áldozott.

Megalakult az Aradvármegyei Gazdák Hadsegélyező Bizottsága s arra a nagy és nemes feladatra vállalkozott, hogy gyámoltó oltalmába veszi a háboruban mindnyájunkért hősi halált halt megyebeli földműves nyomorgó özvegyét, az apjukat elveszített szerencsétlen árvákat és a mezőgazdaság nagyszámú rokkantját, akiknek munkás kezéből a kenyérkereső számszám örökre kihullott.

A negyedik éve tartó háboru mérhetetlen nyomora számtalanszor vette őnybe gazdaközönségünk sohasem lankadó áldozatkészségét s mégis bizalommal reméljük, hogy a midőn a fenti nemes célra segélyalapot gyűjtünk, kérésünk minden helyen visszhangra fog találni, hisz azok részére kérünk, akik a háboru szerencsétlenjei között is a legközelebb állanak hozzánk, akiknek szükségét, nyomorát legjobban megértjük.

Most a termés betakarítása idején gondoljon minden gazda érző szívvvel és megértő lélekkel azokra, akik minden kincsét nagyobbat, fiatal életüket és testi épségüket áldozták fel a hazáért s gyűjtsön adományokat ismerősei körében, s azt saját adományával együtt a melékelt postai befizetési lapon juttassa el rendeltetési helyére.

A gyűjtőívet, mely számozva van, minden esetben okvetlenül visszavárjuk.

A beérkező adományok a vármegyei gazdasági egyesület hivatalos lapjában és a helyi lapokban lesznek nyilvánartva. Az elnökség.

Szaborból kizárt képviselő. Zágrábból jelentik: A horvát tartománygyűlés mai ülésén Radies parasztpárti képviselő hosszabb agrarsziv beszédben megtámadta a horvát kormányt, a magyar kormányt, sőt az uralkodót is és ezért harminc napra kizárták a tanácskozásból.

H I R E K.

Válaszol az entente jegyzékünkre.

— Saját tudósítónk telefonjelentése.

Genf. A Newyork Herald párisi kiadása általában megbízható forrásból jelenti, hogy az entente válaszolni fog a központi hatalmaknak a pápához intézett jegyzékére. Még nem tudni, hogy a választ közvetlenül, vagy valamilyen miniszter nyilatkozata után fog megtörténni.

Hága. Wilson elnök azt a kívánságát fejezte ki, hogy a kongresszus ha lehetséges, halassza el üléseit és decemberben tartandó ülésség terjedő időt az ország fevilágosítására akarja felhasználni. A háborus hangulat teljes hiánya érzékenyen jelentkezik, ami a hajógyárakban észlelhető mozgalmak fokozásában a legélesebben kifejezésre jut.

— A német kancellár a békéről. Berlinből jelentik: A Norddeutsche Allgemeine Zeitung jelenti: A birodalmi kancellár csütörtökre, e hó 27-ére a birodalmi gyűlés nagybizottságának ülésén fel fog szólalni és a békéről nyilatkozik.

— Nem jönnek Aradra a vadászok. Az utóbbi időben ismét sűrűn halatszottak olyan hírek, hogy a huszonnyolcas vadászokat Keveváról áthelyezik Aradra. Bár az Aradi Közlöny nemrég hiteles helyről szerzett értesülése alapján megírta, hogy az áthelyezés híre nem felel meg a valóságnak, mégis állandóan felbukkantak olyan híresztelések, hogy a vadászok nemsokára már Aradon lesznek. Ismét érdeklődünk e nagyjelentőségű kérdés iránt és a legilletékesebb helyről szereztük azt az értesülést, hogy a huszonnyolcas vadászok Keveváron maradnak és minden ezzel ellenkező állítás téves. Amint azt megírtuk, magasabb katonai érdekek elsősorban az élelmezés kérdése, tették okvetlen szükségessé, hogy a vadászok mostani állomáshelyükön maradjanak. Illetékes helyen is belátták, hogy az élelmezés nehéz problémáját sehol oly könnyen megoldani nem lehet, mint Keveváron, és most már végleg elejtették azt a tervet, hogy a vadászok mai állomáshelyüket felcserélik.

— Internáltak kicserélése. Budapestről telefonálja tudósítónk: Ausztria-Magyarország és Oroszország között hosszú tárgyalások után egyeség jött létre, amely szerint a tizenhat éven aluli és ötven éven felüli, valamint beteg internált polgári férfiakat, valamint asszonyokat és gyermekeket, akiket részben a háboru kitörésekor internáltak és részben pedig elcipeltek, kölcsönösen hazaengedik.

— László Fülöpöt internálták Angliában. Rotterdamból jelentik: A Daily Express jelenti László Fülöp internálásához, hogy az internálás azért történt meg, mert László egy semleges kurir táskáját arra használta fel, hogy egy levelet, amely közléseket tartalmazott, melyek az angol hatóságokat kompromittálják, külföldre akart csempészni.

— Eljegyzés. Áron Henrik Budapestről eljegyezte Haász Samu földbirtokos leányát, Margitkát, Váradless, Pankota pusztáról. (Mindem külön értesítés helyett.)

— **Megszűnő postahivatal.** Az Aradvármegyei Nagykamarás községében működő postahivatal szeptember hó 30-ával bezárólág ideiglenesen megszüntettem és az ezen postahivatal kézbesítő kerületébe tartozó Nagykamarás községet és a nagykamarási tanyákat ideiglenesen az almáskamarási posta- és táviróhivatal postai kézbesítő kerületébe osztom be. A nagykamarási postahivatal szünetelésének tartamára az almáskamarás-bánkut pályaudvari naponkénti egyfogatu kocsiküldöncz járat után az Almáskamarás-Nagykamarás közötti viszonylatban záros táska közvetítést rendezek be. Siket Traján, m. kir. posta- és táv.-főigazgató.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Ujévre békét remél a Vatikán. — Franciaországban az orosz különbékét várják.

Bécs A király a következő legfelsőbb kéziratot adta ki: Számos derék tisztem óhaját ismerve elhatároztam, hogy az arany, valamint az első osztályu ezüst vitézségi érmet különösen kiváló személyi vitézségéért mindenki megszerezheti. Az adományozás-jogát fenntartom magamnak. Oly tettekért, amelyeket már más kitüntetésekkel jutalmaztam, a vitézségi érem nem hozandó javaslatba. Oly teljesítményekért, amelyeknél egy tiszt céltalanul veszedelmek teszi ki magát, csak azért, hogy vitézségi érmet kapjon, azt nem fogom megadni. A tiszteknek adományozott vitézségi érem szalagja aranyozott, illetőleg ezüstözött névbetűmmel látandó el. A vitézségi érem a harmadik osztályu katonai érdemkereszt előtt viselendő. Az érdemekért járó pótlék a tiszteknek adományozott érmeknél nem jár ki.

Rotterdam A Daily Telegraph jelentése: Vatikáni körökben azt hiszik, hogy a béke még ujév előtt létre jön.

Lugano. Az Observer római, a Vatikán lapja a következőket írja: A központi hatalmak válasza nyitva hagyja az utat arra, hogy a hadviselők egymás között véleményüket kicseréljék. Az eredmény megfelel annak a célnak, amelyet a pápa jegyzékének elkészítésekor kitűzött. Mert a pápa nem

akart egyebet, mint a tárgyalások részére egy alapot létesíteni, amelyet azután a hatalmak maguk közelebről is kidolgoznának és kiegészítenének.

Lugano. Az Avanti szerint az irországi püspököket Rómába hívták. Valószínűleg a pápa közvetítési akciójáról van szó.

Zürich A svájci lapok jelentik a svájci határról: Napok óta csapatszállítások vannak az angol francia front mögött, amelyek új nagy eredményekre engednek következtetni.

Gené. Pétervárról jelentik: A Dunafront elvesztése a katonák és a munkások tanácsát arra indította, hogy újabb ultimátumot intézzen a kormányhoz, amelyben követelik, hogy a nép határozza a béke és a háború kérdésében.

Hága. Londoni hírek szerint francia kormánykörökből származott jelentések azt mondják, hogy Franciaország el van készülve arra, hogy Oroszországra rövid időn belül az ország helyzete folytán kénytelen lesz szövetségeseit általános békére szorítani, vagy pedig egyedül fog békét kötni. Oroszország állapota reménytelen a szövetségesekre nézve, akik már nem is számítanak az oroszok segítségére.

Küneszás koronás borárak. A földművelési minisztérium most tette közzé a szőlészeti és borászati felügyelőknek jelentését szeptember második feléről. A részletes jelentés kerületenként sorolja fel a várható terméseredményeket és ebből kitűnik, hogy az ország legtöbb helyén mennyiségileg a közepesnél jobb bortermelésünk lesz, minőségileg azonban kivétel nélkül a legjobb eredményre számíthatunk. Egyedül Biharmegyében érte a szőlőket nagy kár, ahol ennek következtében a termés jóval az átlagon alul marad. A bor ára mindenütt egyre emelkedőben van, óborért átlagosan 400—500 koronát fizetnek, a tereali körületben azonban 700—800 korona között változik a tavalyi bor ára. Mustra 300—400 korona között csinálnak kötéseket, ahol azonban jobb minőségű borra van kilátás, ott a must ára 500 koronára is felszökött.

Szüret a Hegyalján. Világos, Kovászi, Galsa az ideai szüret határidejét október 1-re tűzték ki. A meleg időjárás a szőlőt eléggé megérlelte, a minőség elég jó, de a mennyiség a nagy meleg folytán jelentékenyen kevesebbedett. A bor árak még nem alakultak ki. Kerti borért 3 koronát, hegyiért 4—5 koronát kérnek.

Halálozás. Özv. Rozenkranz Henrikné született Maresch Jozefin, életének 70. évében meghalt. Szeptember 26-án délután 4 órakor a Purgly Lajosné-utcai Női Otthonból temetik, Halálát előkelő rokonság gyászolja.

Zsebtolvajlások. Vasárnap délután egy ügyes zsebtolvaj tartott rövid vendégszereplést Aradon. Két feljelentés érkezett tegnap a rendőrség bünyügyi osztályára. Mindkettő zsebtolvajlásról szól és valószínű, hogy a két esetben egy tettes van. Az egyik lopás a tüzérek vasárnap délutáni ujaradi népünnepélyén történt, ahol Jiraszek József építész nadrágjának hátulsó zsebéből pénztárcáját valaki észrevétlenül kivette. A tárcában két darab ezer koronás, három száz koronás és több husz koronás volt. A másik lopás a vasuti állomáson, a har-

madik osztályu váróterem előtt történt, ahol Dimpa János aradi hentesmesternek szintén nadrágjának hátsó zsebéből tolokodás közben kiemelték tárcáját, mely egy ezer koronást, két száz koronást és harminc darab 20 koronást tartalmazott. A rendőrség a zsebtolvajt keresi.

Tűz. Galsán a napokban Mik Pál és Stáv szérus kertjében tűz támadt, mely takarmányuk egy részét elhamvasztotta. Keletkezésének oka ismeretlen. A kár 2—3000 korona.

Öngyilkosság. A Király-utca 9. számú házban ma délben öngyilkosság történt. Gergely Illés 65 éves kovácsmester műhelyének gerendájára akasztotta magát, mire a házbeliek tettét észrevették már halott volt. Hozzá tartozói szerint az öngyilkosságot folytonos betegeskedése miatt követte el. Hoffmann Győző ügyeletes rendőrhadnagy és Prohászka László dr. a helyszínre kimentek és az öngyilkos kovácsmester holttestét az Alsó temető halottas házába szállították.

Legujabb divatlapok Kerpelnél. 354
Gyors és gépirási tanfolyam. Minden hó elsején kezdődőleg gépirás tanítás az összes rendszerű írógépeken gyorsírás és irodai munkálatok tanítása szaktanár vezetése mellett. Beiratkozni mindennap lehet: Bodnár József írógép vállalatánál, Arad, Weitzer János-utca 11. Telefon 11—41.

MOZGOKEPSZINHAZ.

* Vig esték az Apollóban. (Házasodjunk meg anyós nélkül.) Napok óta vidám jókedv s aranyos derű tölti be az Apolló nézőterét. Szellemes, kacagásra ingerlő fiemeket mutat be az Apolló-színház s szinte fölvidítja a kedélyeket. Ezt a nemes intenciót szerdán tovább folytatja az Apolló. Az új műsor kimagasló száma szintén egy pompás bohózat, amelynek a címe ez: Házasodjunk meg anyós nélkül. A legkiválóbb német mozsínészek játsszák el a kedves, ötletes darabot. A szerdai új műsor másik

figyelemreméltó száma, az „Aranysziv” című három felvonásos dráma, amelynek meséje megkapó, szívesen szülő történet. A haditérképek is méltán felkelthetik a közönség figyelmét.

Lezüllött „Fregoli.”

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Pécsett egy önkéntest fogtak el, aki a polgári életben vasuti hivatalnok volt, az intelligens társadalom tagja ki most — betöréseket, lopásokat, szélhámoskodásokat követett el. — Számtalanszor megszökött a katonaságtól, nőknél, szőlőkben bujkált, elhagyott pinceoduban lakott szenny és piszok közepette, majdnem elegáns világi jelent meg — lopott ruhában — míg a katonai rendőrség kezére nem jutott.

A lejtőn menthetetlenül lefelé zuhanó önkéntes neve Tóth Lajos, a 6. gyalogezred önkéntese, 28—30 éves, alacsony szőke fiú, karakterisztikus arca mély gondolkodásu elmét, erős energiát árul el. Szökésért már többször büntetve volt s akkor lépett először a lejtőre, mikor egy szénmanipulációba keveredett, mely azonban kiderült s letartóztatták. Egy évig volt vizsgálati fogságban, melyet a rája kirótt büntetésnél, annak kitöltéséül beszámítottak.

Viszonytárgyos élet után a Pécsett levő femesvári barakkórházba került mint beteg. Selhogyssem tudott belenyugodni helyzetébe s szabadságra vágyva, három izben megszökött. — Egyszer ingben és alsónadrágban szökött meg, de elfogták.

Négy hónapja ezelőtt negyedszer szökött meg s azóta élete az üldözött vadéhoz volt hasonló s nem lehet tudni, hogy a körülmények, vagy tényleg eredendő ösztöne hajtotta bele a bűnökbe, melyeket elkövetett.

Mindenfelé és mindenkitől, akivel megismerkedett, pénzt csalt ki, amit soha sem láttak viszont a hitelezők. Mikor ebből kikopott, aszszonyokkal tartatta ki magát. De sohse volt elég a pénz, vagy pedig kezdett nem elég biztonságos lenni a buvóhelye — menekülnie kellett s ezeket a termeléseket is folyton változtatta.

Papp József Kisrókus-utca 51. számú lakosnál vett ki szobát, majd miután egy férfiruhát ellopott, megszökött. Közben a szőlőkben bujkált. Másodszor Nagy Gyulánénál bérelt lakást, ahol a szekrényt törte fel és 220 korona készpénzt és egy 100 korona értékű aranygyűrűt lopott el.

A rendőrséghez mindenfelől érkeztek a feljelentések Tóth önkéntes ellen. Keresték mindenfelé, sokszor már nyomában voltak — elűnt. Végre a katonai rendőrség egy nő feljelentése nyomán tudomást vett arról, hogy Tóth gyakran fordul meg a Rácvárosban, hol a Pompár-féle vendéglő táján vett ki újabb lakást. A katonai rendőrség reggel 7 órától délután 3-ig leste, míg végre tényleg hurokra került s új lakásához közel az utcán elfogták.

A vallomásoknál, melyeknél egyébként nagyon passzívan és visszautasítóan viselkedett, kiderült a csodálatos eltűnések titka. A hadapródiskola mögötti szőlőkben van egy elhagyott, félig bedőlt pince, földes, piszkos odu, ott rejtőzködött napokig egy pokrócon, ha szorult a hurok s ha biztosnak érezte magát, átöltözött s rendes lakásán élt, hol mindenütt szeretetre-méltó modoru fiatalembernek ismerték.

A katonai rendőrség fogdájában őrzik a feleslyed embert, még folynak a kihallgatások, befejezése után átadják a hadbírósnak.

RÖZGASZASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS

A Magyar Bank alaptőkéje: 100 millió.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A tőzsdén és a bankok körében már hetek óta híre jár, hogy a Magyar Bank tőkeemelésre készül. Üzleti körének a háború alatt különösen nagyarányú terjeszkedése mindenképpen megokolttá tette a tőkeszaporítás programját, melyet éppen ezért biztosra vártak a piacon. Az intézet igazgatósága mai napon tartott ülésén döntött is e kérdésben és elhatározta, hogy október 9-re rendkívüli közgyűlést hív össze, melynek javasolni fogja az ez idő szerint 80 millió alaptőkének száz millióra való felemelését. Az új részvényekre 4:1 arány szerint elővételi jogot biztosítanak a részvényeseknek a később megállapítandó kibocsátási feltételek mellett.

A tőkeemelés elhatározására elsősorban azok a megnövekedett számarányok késztették a bank igazgatóságát, melyekkel az egész gazdasági életnek ma már számolnia kell, valamint azok a nagy feladatok, melyek az ország jövő gazdasági kiépítésénél az intézetre várnak. Elhatározásánál azonban tekintettel volt az igazgatóság a bank üzleteinek és üzletforgalmának minden téren való újabb nagyarányú emelkedésére, az érdekkörébe tartozó vállalatok fokozott fejlődésére és újabban keresztülvitt, valamint más tervezett alaptőke-szaporításaira, továbbá belföldi és keleti érdekhálózatának már végrehajtott és még folyamatban levő újabb kibővítésére, különösen kiemelendő a vidéki pénzügyi érdekeltségnek és az építőiparban birtokos érdekeltségnek kiterjesztése, ugyancsak a mezőgazdasági ipar és az idegenforgalom fejlesztését célzó vállalatok létesítése. Nem volt végül figyelembe kívül hagyható a bank által kezelt idénen tőkék újbóli jelentékeny növekedése sem; az 1916. december 31-iki mérlegben kimutatott 420 millió koronányi betétállománnyal és hitelezői tétellel szemben ugyanis a bank által kezelt idegen tőkék összege a legutóbbi hónap végén már 545 millió koronára emelkedett.

A tőkeemelési művelet révén — melynek keresztülvitele egyébként már eleve biztosított van — az intézet saját tőkéinek összege olyan erősödést ér el, mely a bank fejlődésének történetében fontos lépést jelent.

— Pályázat ipari szakiskolai ösztöndíjra.

Az aradi kereskedelmi és iparkamara pályázatot hirdet az aradi m. kir. 6. lami ipari szakiskola tanulói részére 1917.—1918. tanévre kiadandó két, egyenként 275 koronás szakiskolai ösztöndíjra. Feltételek megtekinthetők ugyanott.

A szerkesztésért felel:

Stauber József

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak, kik résztvettek mély bánatomban és vigasztaló sorakkal felkerestek felejtethetetlen fiam hősi halála alkalmából fogadják ezuton halás köszönetemet.

Özv. Seidner Mártonná.

23210—1917. kh.

HIRDETMÉNY.

A m. kir. miniszteriumnak a tüzelőanyagokkal való takarékoság tárgyában kelt 3382—1917. M. E. sz. rendelete folytán közhírré teszem a következőket:

Gázipillangó égők használata tilos.

Mindennemű belső vagy külső hatáskeltésre szánt reklámvilágítás, továbbá név- és cégtáblák és ezekhez hasonló megvilágítása tilos.

Az üzletek kirakatai csak a sötétség beálltától s csak záróráig világíthatók.

A használaton kívüli helyiségeket világítani tilos.

Szállodákban a lépcsőn és fo-

lyosón kívül csakis a lakott szobák s ezek is csak egy-egy égővel világíthatók.

Korcsolya pályákat világítani tilos.

Magánháztartásokban legfeljebb 3 lakószobát és a konyhát szabad világítani.

Az összes melegvízszolgáltató központi berendezéseket csakis szombati napon, nyilvános fürdőket pedig csak vasárnapon és ezenfelül a hét három napján szabad üzemben tartani.

Üzlethelyiségek, szállodák, vendéglők, kávéházak, színházak, hangversenytermek, egyleti és gyülekező helyiségekben csakis a jelenlevők befogadására, szükséges s az üzemhez nélkülözhetetlen helyiségeket szabad fűteni.

ZARÓRA.

A nyilvános étkező helyiségeket (vendéglők, korcsmák, italmérő vagy elárusító helyek, kávéházak, cukrászdák stb.) ha reájuk hatályban álló jogszabályban még rövidebb záróra nincs megállapítva, esti 11 órán túl nyitva tartani és reggeli 5 óra előtt kinyitni nem szabad.

E rendelkezés nem vonatkozik a vasuti vendéglőre.

Éjjeli 11 óra után magánlakásokban nem szabad vendégül látni oly egyéneket, a kiknek ott tartózkodása a szokásos vendéglátás körén kívül esik.

A mozgófénykép vállalatok előadási ideje hétköznapokon napon-ta 5 órát meg nem haladhat.

Nyílt árusítási üzleteket, az azokhoz tartozó irodai és raktárhelyiségekkel együtt regeli 6 óra előtt kinyitni és esti 7 órán túl nyitva tartani, azokat a nyílt üzleteket pedig, melyekben élelmi vagy egyedárusági cikkeket árusítanak, reggeli 5 óra előtt kinyitni és esti 9 órán túl nyitva tartani nem szabad.

Aki a jelen rendeletet vagy a hatóságnak e tárgyban kibocsátott rendelkezését megszegi, vagy kijátsza, vagy annál közreműködik, kihágást követ el és hat hónapig terjedhető elzárással és 2000 koronáig terjedhető büntetéssel büntetettik.

Arad, 1917. szeptember 16.

Green, főkapitány.

Magyar gyógyborok

Kitünő minőségű hegyaljai fehér édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vérképző gyógybor, vérszegények, láb-badonók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 3 korona 60 fillér. Nagy palack ára: 6 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerősítő szer, főmő fűszeres ízű, zson-gító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegség részére és ott, ahol a condurongó kéreg javulva van. Egy palack ára: 4 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen megszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 4 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

Mesés szép lesz az a hölgy,

aki az

IBOLYA DORÉ CRÉMET

használja. Az arobort vakító fehérre varázsolja és eltüntet mindenféle arctisztatlanságot. Ara egy tégelynek 2.— K.

Ibolya Doré szappan 4 kor., Ibolya Doré tej 2 K — fill. Ibolya Doré hölgypor 2 K — fill.

Tyukszem ellen

a leghatásosabb szer az

Anagalin.

Ara 1 korona.

Kellemes ízű limonádét

mindenki otthon készíthet 1 adag **CITPA S**-sal.

Ara 20 fillér.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Arpád

gyógyszertárában Arad, Andrásy-tér 22. szám.

Apró hirdetések.

Ingatlan.

Földeslaton

régi ház, több kiakasszal a belvárosban nagy telekkel eladó. Cím a kiadóhivatalban. 6557

323 □-ös telek,

rajta öreg házzal a belvárosban, eladó. Cím a kiadóhivatalban. 6558

Eladó ház.

Gizella-utca 3. sz. emeletes bérház. 10 évig adómentes, szabad kézből eladó. Bővebbet ugyanott. 6140

Eladó

Batár-utca 9. számú bérház (szorb. templom közelében). Jövedelmez tisztán 5 1/2 %-ot. Vevő részére 3 szobás lakás biztosítva. Lázár Sebő. Hasszinger-u. 5. sz. Telefon 747. 6363

Magánház

3 szobás. Csernovits Péter-utca 21. sz. eladó. Szilcs P. Vilmosnál, Karolina-utca 10. szám. 6474

Emeletes

bérház a város legszebb pontján Szent István-utcában eladó. Cím a kiadóban. 6487

Gyógyászat.

Hehs Vasas phinabera.

Suverén szer vérszegénység, sápkór, szédülés, a vérszegénységből eredő ideg-bizonytalanság, gyomorbántalmak, léz. általános gyengeség ellen. Paratlan vérképző és vérjavító, biztos óvszer malarikus fertőzések és minden infekcióból eredő meg-betegedés ellen egy felnőt-teknek, mint gyermekeknek. Ára 5.- kor. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

Az Anusol

aranyér-kupokát mindenben pótolják a Haemorroidal-kupok, azonos összetételű, folytán hatásuk is teljesen azonos, ára 8 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad. 12

Az angol

fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hehs-Földes-féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue liniment. Ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Katonai parancsnokság hadbiztossága Temesvár.

J. 499944—1917. szám.

Bodnárszállítás.

A hadiintézőségnek nagyobb mennyiségű szakszerűen vágott bodnársásra van szüksége.

A kerületen illetékes katonai felmérés-i raktárhoz beszállított teljesen száraz sásért q-ként ha katonai legénység által 3 (három), 3 (hat) korona térített meg, pedig ha saját munkások által vágatják, 16 (tizenhat) korona.

Ajánlatok a temesvári katonai parancsnokság hadbiztosságához, az előreláthatóan beszállítandó mennyiségek megjelölése mellett, legkésőbbén f. évi október 5-éig nyújtandók be.

Katonai parancsnokság hadbiztossága Temesvár. 1553

Csemegeszőllő

waggontételekben és postacsomagokban szállít napi áron

Ed. Buchwald,

Nákófalva. 7311

Használt ólom negvételekre keresetlik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Vadászfegyverek

szakszerű javítását elvállalja **Bodnár József.**

irógép vállalata. Vilamos erőre berendezett javító műhely.

Arad, Weitzer János-utca 11.

Telefon 11—41. 5775

Keresek

vidéki, jobb vegyesáru üzlet részére egy tisztességes leányt

tanulónak

2 évre teljes ellátás mellett. Román nyelv tudása kívánatik. Bővebbet Keppich Zsigmond (Neuman-palota.) 6632

Fehér, száraz

házi szappan

nagyobb mennyiséget vásárol

Hajós Árpád gyógyszerértára

Arad, Andrásy-tér 22. sz.

Katonáknak

for tudni, hogy

ruha elük

kiltására legjobb szer a PETRIS folyadék, ára 2 kor. és HADAR hínőpor, ára 2 kor.

Szörvestő-

Dépillor.

E kitűnő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmazhatón szőrejt arc, nyak vagy karokról, stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. Ára utasítással 1 kor.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Árpád gyógyszerértarában

Arad, Andrásy-ut 22. szám.

Bartháné kozmetikai műterme, Batthyány-u. 10.

Szépségápolás. Arcmassage. Hajfestés

Szeplőt, mitesszert, hámlasztás által elmulasztok. Archám-lasztást 1 óra alatt is eszközölök. Uregedő arcsói ráncokat eltüntetek. Tanszert és szereket vidékre is készséggel adok. Bartháné 4941

A szépségápolás titka a felhasznált szépitőszerek helyes megválasztásában rejlik!

Rozsnyay kitűnő Serail arctisztító különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arckenőcső. Kis tégely 1.50 kor. Nagy tégely 2.50 k.

Rozsnyay Serail krémje nappali használatra. Egy tégely ára 2 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fillér.

Rozsnyay Serail Arcpora. Lehető finomságu. Crém, fehér, rózsás és testszilkenben. Egy dob. ára 2 korona

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, Ibolya, Loin du bal, orgona, piros rózsás, Serail. Uvegje 1 kor 50 fillér.

Kapható a készítőnél: 1845

Rozsnyay Málvás gyógyszerértarában Arad, Szabadsg-tér.

Női- és férfi kalapok formázása és festése.

Értesitem a n. é. közönséget, hogy férfi- és női kalapok festését, tisztítását és formázását a legújabb divatu formákra

elvégelek a legszebb kivitelben és a legrovidebb idő alatt. Tisztelettel 6107

Mály Albert,

kalapos mester, Boros Béni-tér 23.

BORT

urassági tételékben

veszek

minden mennyiséget, lehetőleg kölcsön hordó és pince kívánatik.

Pollák Zsigmond

bornagykereskedő 6206

Debrecen. Telefon 4—41. szám.

Kifutófiu

jó fizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Nagymennyiségű piéh pánt

eladó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában.

23533—1917.

HIRDETMÉNY.

A városi árvaházban egy felügyelő alkalmazása vált szükségessé, aki a városi árvák felett a felügyeletet gyakorolja.

Ezen állásra művelt, kifogástalan életű magános nők pályázhatnak. Az állás tiszteletdíja a következő: havi 60 korona fizetés, lakás, fűtés, világítás és élelmezés.

A teendőkre vonatkozó részletes felvilágosítást az árvaház igazgatója adja meg. Az állás f. é. október hó 1-én lesz elfoglalandó.

A kérvények f. hó 26-án déli 12 óráig Arad szab. kir. város polgármesteri hivatalánál nyújtandók be.

Arad, 1917. évi szeptember 15.

A városi tanács:

Használt csomagoló papir megvételre keresetlik. Bővebbet a kiadóhivatalban. :-:

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját az alábbiak szerint számítjuk.

Minden sor hirdetés ára 10 fillér. Vastagabb betűkkel 20 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szöveget előhírással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 1.20 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 4/6 óráig vehetik föl.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmában fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

"Ószi részének"

sürgős levele van a kiadóhivatalban, kérem átvonni. 6551

"Óvagy"

jeligere levél van a kiadóban. 6560

Intelligens

barna mollott ruhával díszkrét ismeret-séget kötne középkori úriember, kit esetleg anyagiilag is támogatnék. Leveleket „B. J. 25.” címen a kiadóba kérek. 6464

Alkalmazást keres.

Fűszer.

rőfős- és rövidáru kereskedő segéd, állást keres. Cím Kevresán Saliárd, Opéc-ka 808. sz. 6550

Idősebb dada.

éves bizonyítványokkal, kisebb gyermekek mellé ajánlkozok. Cím a kiadóhivatalban. 6565

Kézműves-rakás.

kereskedelmi- és gazdasági jártassággal, állást keres. Tóth, Vágóhid-u. 30. 6543

Deutsches Fräulein

sucht Stelle zu größeren Kindern oder als Stütz der Hausfrau: Briefe erbeten unter „gute Behandlung“ an die Administration. 6559

Hegyháti.

jobb nő, háztartónőnek a munkát, falura plebániára, magánoshoz, esetleg helyettesnek. Cím a kiadóban. 6515

Középkorú nő,

privát iskolákban ajánlkozok. Cím a kiadóban. 6534

Alkalmazást nyer.

Deutsches Fräulein

wird für die Vormittagstunden zu zwei kleine Mädchen gesucht. Petőfi-utca 7., földszint. 6502

Keresek

egy gazdaságnőt okt. 1-re. havi 40-50 kor. fizetéssel pusztára, ki már ily minőségben alkalmazva volt. Ajánlatok Battonya, post-restante küldendők. 6545

Jobb házból való

tisztosági leány elárúsitónőnek azonnal felvételt. Brandes D. órák és ékszerész, József főherceg-ut 12. 6478

Állásajánlat

keresek motorüzemi iparilepém részére. Csanik hosszabb, önálló gyakorlattal rendelkező nő, szorgalmas mesterek küldjék a ajánlatukat fizetés, lakás fizetéssel járadalmazott állásra. Srem lyesen jelentkezők előnyben. Schäfer Dzsó, Körös-bánya. 6516

Nyomdász-tanulónak

felvételt két fiú, kik a 14. évet beöltöztek és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Német kisasszonyt

keresek három kis gyermekem mellé. Ajánlatok Ladomérszky Gyula, községi jegyzőhöz, Püspöktele, Csanád megye intézendők. 6514

Tisztosági,

szorgalmas mindenes, ki padló kefézéshez ért, jó fizetéssel ajánlkozok. Batthyány u. 23. sz., L. emelet. 2020

Mindenes 15-606,

azonnali belépésre kerestetik. Petőfi-u. 7., földszint. 6561

Kiadó lakás.

Gárcsok 12-61

Két szoba, elő- és hátszobával, szőlővel egy sátrai lakás, két szoba, konyha, minden hozzátartozóval a központban, külön-külön, vagy együtt is kiadó. Cím a kiadóban. 6395

Vétel és eladás.

Transperthordó

használt, teljesen jó állapotban, kb. 108 hektó, eladó örv. Dr. Steiner Jánosné szőlőjében Ménés. Ugyanott 6 hold fele szőlőt is eladó. 6552

Egy szép leányzókat Luter,

továbbá két hálószoba butor és egy fekete ébenfa szalobutor eladó. Fábrián Gábor-u. 10. 6555

I-kelet hanglegyek.

hegedű- és zongora iskolák, minden részére Deák Béla könyv- és papírkereskedésben, Forray-utca. Gr. Nádasdy-palota. 4421

Hagyomány

makói óriás, valamint petrezselyem és egyéb magvakat, melyek csiraképeségért, fajtisztaságért felelősséget vállalunk, a legolcsóbb napi áron szállítunk. Vörösh-ágyat, forhagymát, sárgarépát, petrezselymet, tormát stb. a maximális áron adunk el. Árnyforgalmi Részvénytársaság, Makó. 6521

Eladó

fakerek, vaskerek, vasállvány, rúzsacévek és több ócska elszerezések. Megtekinthető Szarvas-u. 3. 6540

11-50 koránál

fizetek egy gram legfinomabb aranyért. Zálogédelméket a legmagasabb áron vesznek. Brandes órák- és ékszerész, József főherceg-ut 12. szám. (Lutheránus templom mellett.) 5513

Nyers barkóvet

minden mennyiségben vesz Irom Arnold Bercsényi Miklós-utca 39. szám, telefon 194. szám. 6281

D. boxok,

papondekli és vessző kosarak, eladók, ugyanott tanuló leány fizetéssel felvételt. János Károly, Zrínyi-utca, virágkereskedés. 6317

Takaromány tők eladó

Turay Béla gazdaságában Szent Tamás-dűlő 2. szám. 6520

30 drb

prima fűrészes ökrök, 1 drb. simenthali tenyészbika, 8 drb. borjas tehén, 9 drb. úszó, eladó. Erdőskeréki bég gazdaság. 6518

Használt élelm

megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7892

Oktatás.

Keresek szakoktatót.

Könyvtel, gép-, gyors- és helyesírás, levelezés és számtan, 4 havi tanfolyam október 1-én kezdődik. Beiratkozás: Lázár Vilmos-u. 2. 6554

Zongora

órákat adok mérsékelt díjazásért, lelkiismeretes oktatás mellett. Cím a kiadóhivatalban. 6564

Különféle.

Apróhirdetések

az „Aradi Közlöny” részére felvételt a Messenger-boy irodában, Deák Ferenc-u., Barna Béla hirdetői és hirdetőirodájában Zrínyi-u. és a Kossuth-utcai papírüzletben.

Aradi Ipar- és Népbank.

MEGHIVÁS.

Az Aradi Ipar- és Népbank

tisztelt részvényeseit

1917. évi október hó 7-én, délelőtt 10 órakor az intézet tanástermében tartandó

rendkívüli közgyűlésére

személytelennel meghívom.

Tárgysorozat:

1. Közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére két részvényes kijelölése.
2. Az igazgatóság előterjesztése a részvénytőke felemelésére 13125 drb. 400 K. n. Z. részvény kibocsátása által.
3. Az alapszabályok 6. és 139. §-ainak megváltoztatása.
4. Két igazgatósági tagsági hely betöltése az 1917-18. üzleti évekre.
5. Esetleges indítványok.

Azon tisztelt részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni és szavazati jogukat érvényesíteni óhajtják, felkérem, hogy az alapszabályok 69-ik §-a értelmében részvényeiket f. évi október hó 6-ig az intézet főpénztáránál elismervény ellenében letenni sziveskedjenek. Az alapszabályok 68-ik §-a értelmében szavazatképes részvényesnek csak az tekinthető, kinek részvénye a közgyűlés megtartása előtt legalább 3 hónal az intézeti részvénykönyvben saját nevére beiktatva van.

Arad, 1917. szeptember 21-én.

Szalay Károly, s. k.

kir. tanácsos, elnök-igazgató.

6431